

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

GENÇ KADINLARIN KIRSALDA YAŞAMA İSTEĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe Dudu DEMİRTAŞ

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

İzmir
2021

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Fen Bilimleri Enstitüsü

GENÇ KADINLARIN KIRSALDA YAŞAMA İSTEĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ

Ayşe Dudu DEMİRTAŞ

Danışman: Prof. Dr. Murat BOYACI

Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Tarım Politikaları ve Yayım Yüksek Lisans Programı

İzmir
2021

EGE ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

EÜ Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Genç Kadınların Kırsalda Yaşama İsteği Üzerine Bir Araştırma: Isparta İli Örneği**” başlıklı bu tezin kendi çalışmam olduğunu, sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi, tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışının olmadığını, bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı, bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

08 / 10 /2021

Ayşe Dudu DEMİRTAŞ

ÖZET**GENÇ KADINLARIN KIRSALDA YAŞAMA İSTEĞİ ÜZERİNE BİR
ARAŞTIRMA: ISPARTA İLİ ÖRNEĞİ**

DEMİRTAŞ, Ayşe Dudu

Yüksek Lisans Tezi, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Murat BOYACI

Ekim 2021, 65 sayfa

Bu çalışma kırsal kesimde yaşayan genç kadınların kırsal yaşama ve tarıma bakışları ile bunları etkileyen faktörlerin ortaya konulması amacıyla Isparta İl'ini sosyo-ekonomik ve demografik açılarından temsil eden Yalvaç, Eğirdir, Şarkikaraağaç ve Gelendost İlçelerinde yürütülmüştür. Her ilçeyi temsil edecek nitelikte üçer köy belirlenerek, toplam 12 köyde araştırma yürütülmüştür. Araştırma verileri köylerde yaşayan 18-40 yaş aralığındaki 104 genç kadın tarafından doldurulan anketlerden derlenmiştir. Kadınların yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, köy yaşamından hoşlanmaları, gelir düzeyleri, günlük etkinlikleri, gelecekteki hedefleri ve sosyal hizmetlere erişimleri, kırsalda yaşamayı etkileyen faktörler, aileleri ve çevreleriyle iletişimleri çalışmada incelenen konulardır.

Kadınların yaş ortalaması 33,6, eğitim aldıkları süre ortalama 8,6 yıldır. Kadınların %51,0'ı köyden göç etmek istemediğini belirtmiştir. Göç etmek isteyenlerin daha genç, eğitim düzeyleri daha yüksek, çoğunlukla bekar, geliri düşük, köy yaşamından pek hoşlanmayan, internet ve sosyal medyayı daha fazla kullananlar oldukları saptanmıştır. Kadınların %78,8'i geçimlerini sağlayabilecekleri daha iyi seçenekleri olmadığı için ailelerinin tarıma devam ettiklerini söylemişlerdir. Çalışmada tarımsal üretimin devamlılığı ve kırsaldan göçün azaltılması için kadınların mutluluklarının önemli olduğu saptanmıştır.

Anahtar sözcükler: Kırsaldaki genç kadın, kırsalda yaşam arzusu, kadınların tarıma bakışları, kırsal göç, Isparta İli.

ABSTRACT**A RESEARCH OF YOUNG WOMEN WILLING TO THE STAY IN
COUNTRYSIDE: A CASE OF ISPARTA**

DEMİRTAŞ, Ayşe Dudu

Msc. in Agricultural Economics

Supervisor: Prof. Dr. Murat BOYACI

October 2021, 65 pages

This study was carried out in Yalvaç, Eğirdir, Şarkikaraağaç and Gelendost districts, which represent the province of Isparta in socio-economic and demographic terms, to reveal the perspectives of young women living in rural areas towards rural life and agriculture and the factors affecting them. Three villages were determined to represent each district, and the research was carried out in a total of 12 villages. The research data were compiled from the questionnaires filled by 104 young women between the ages of 18-40 living in villages. Women's age, education level, marital status, enjoyment of village life, income levels, daily activities, future goals and access to social services, factors affecting living in rural areas, and their communication with their families and environments are the subjects examined in the study.

The average age of women is 33.6 years, and the average duration of education is 8.6 years. 51.0% of the women stated that they did not want to migrate from the village. It has been determined that those who want to migrate are younger, have a higher education level, are mostly single, have a low income, do not like village life much, and use the internet and social media more. 78.8% of women said that their families continued farming because they did not have better options to earn their living. In the study, it was determined that the happiness of women is important for the continuity of agricultural production and for reducing migration from rural areas.

Keywords: Young woman in the countryside, desire for life in the countryside, women's view of agriculture, rural migration, Isparta Province.

ÖNSÖZ

Kırsal kesimde kadın, tarımsal faaliyetlerin ve yaşam kalitesinin geliştirilmesinde önemli roller üstlenmektedir. Değişen sosyoekonomik yapı ile birlikte kırsal yaşam ve tarımsal üretimde olduğu gibi sosyokültürel yapıda da değişim yaşanmaktadır. Yeni roller, bağlantılar ve beklentiler ortaya çıkmaktadır. Kırsalda, yeterince gelir elde edilememesi, tarım dışı iş olanaklarının eksikliği, çeşitli sosyoekonomik ve kültürel olanakların sınırlı oluşu kente göçü veya göç etme isteğini arttırmaktadır. Kırsal yaşamın ve tarımsal üretimin devamlılığı için kırsal kesimde yaşayan kadınların mutluluğunun sağlanması kırsal kalkınma çalışmalarında ilk sıralarda yer alması gereken hedeflerden olmalıdır.

Isparta İli'nde yürütülen bu araştırmada; kırsal kesimdeki genç kadınların kırsal yaşama ve tarıma bakışları ile kırsal kesimde yaşama istekleri incelenmiştir. Araştırmanın; kırsal kalkınma çabalarına, yerel yönetimlere ve politika yapıcılara yardımcı olabilmesi arzulanmaktadır.

İZMİR

Ayşe Dudu DEMİRTAŞ

08 / 10 /2021

İÇİNDEKİLERSayfa

İÇ KAPAK	ii
KABUL ONAY SAYFASI	iii
ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
İÇİNDEKİLER	xiii
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
HARİTALAR DİZİNİ	xxii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xxiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Konunun Önemi.....	1
1.2. Araştırma'nın Önemi	3
1.3. Araştırma'nın Amacı ve Kapsamı	4
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	6
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	10

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

3.1. Materyal	10
3.2. Yöntem.....	11
3.2.1. Verilerin analizi ve değerlendirilmesi.....	11
4. YÖREYE İLİŞKİN BİLGİLER.....	12
4.1. Coğrafi Konum	12
4.2. İklim	13
4.3. Nüfus	13
4.4. Tarımsal Yapı ve Üretim.....	14
5. BULGULAR.....	17
5.1. Çiftçilerin Bazı Kişisel Özellikleri.....	17
5.2. Gündemi Takip Etme Alışkanlıkları	22
5.3. Kadınların Günlük Faaliyetleri	23
5.4. Kadınların Mutluluklarını Etkileyen Günlük Faaliyetler	24
5.5. Kadınların Örgütlenme Eğilimi	25
5.6. Kadınların Tarımsal Faaliyetleri	26
5.7. Sosyal Güvenlik Olanaklarının Varlığı.....	27

İÇİNDEKİLER (devam)

Sayfa

5.8. Tarıma Devam Etme İsteklilikleri	29
5.9. Çiftçilik Mesleği ile İlgili Görüşleri	31
5.10. Ailede Kararlara Katılım Düzeyleri.....	32
5.11. Çevresi ile Sosyal İlişki Düzeyi.....	33
5.12. Borç ve Kredi Kullanım Düzeyleri	35
5.13. Tarımla İlgili Destekler Hakkında Bilgi Düzeyi	35
5.14. Okuma Alışkanlıkları.....	36
5.15. Kadınların Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri.....	36
5.16. Kadınların Kendilerine Eğitim Verilmesini İstedikleri Konular	39
5.17. Kadınların Kırsal Yaşama Bakışları	40
5.18. Köyde Yaşama Nedenleri	41
5.20. Kadınların Köy Dışına Çıkma Eğilimleri	43
5.21. Ailelerinden Göç Edenlerin Varlığı.....	43
5.22. Kadınların Göç Etme Eğilimleri	43
5.23. Yaşadıkları Ev ile İlgili Bilgiler	47
5.24. Köy Sorunları.....	48

İÇİNDEKİLER (devam)Sayfa

5.25. Köyden Göçün Gerçekleşmemesinde Kadınların Etkili Yaklaşımları	50
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	52
6.1. Sonuç.....	52
6.2. Öneriler	55
KAYNAKLAR DİZİNİ	57
TEŞEKKÜR.....	64
ÖZGEÇMİŞ	65

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa</u>
3.1. Isparta İli'nde ilçelerin nüfus ve cinsiyete göre dağılımı	10
4.1. Isparta İli ilçelere göre nüfus verileri.....	14
4.2. Isparta İli üretim dallarına göre tarımsal arazilerin varlığı (daa).....	15
4.3. Isparta İli ilçelere göre çayır-mera-yaylak durumu (daa)	16
5.1. Yaş dağılımı.....	17
5.2. İlçelere göre kadınların eğitim düzeyleri.....	17
5.3. İlçelere göre aile tipi	18
5.4. İlçelere göre ailedeki birey sayısı ilişkisi (Kruskal Wallis Testi).....	18
5.5. Kadınların meslekleri.....	19
5.6. Ailelerin tarım ve tarım dışı gelir varlıkları.....	19
5.7. İşletme arazilerinin tasarruf şekilleri ve ortalama genişlikleri (dekar).....	19
5.8. İlçelere göre arazilerin tasarruf şekilleri ve parça sayıları (Kruskal Wallis Testi).....	20
5.9. İlçe bazlı üretilen ürün desenleri.....	20
5.10. Hayvan varlığı	21
5.11. İlçelere göre hayvan varlıkları (Kruskal Wallis Testi)	21
5.12. Ailelerin hayvancılık yapma ve hayvancılığa devam etme durumları	22

TABLOLAR DİZİNİ (devam)

Sayfa

5.13. Kadınların ülke ve dünyayı takip etme sıklığı* (%)	22
5.14. İlçelere göre kadınların ülke ve dünya gündemini takip etme eğilimi (Kruskal Wallis Testi)	22
5.15. Günlük işlere ayırdıkları zaman.....	23
5.16. İlçelere göre kadınların günlük etkinlikleri ve ayırdıkları süre (Kruskal Wallis Testi)	23
5.17. Kadınların mutlu olma eğilimlerini etkileyen faktörler, logistik regresyon modeli	25
5.18. Kadınların örgütlenme eğilimi	26
5.19. Tarımsal faaliyetler ve katılım eğilimleri*(%)......	26
5.20. İlçelere göre kadınların tarımsal faaliyetlere katılımları (Kruskal Wallis Testi).....	27
5.21. Sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık	27
5.22. Tarım dışı gelir	28
5.23. Tarım dışı gelir kaynağı	28
5.24. İlçelere göre gelir kaynakları (Kruskal Wallis Testi).....	28
5.25. Tarımla ilgili geleceğe yönelik hedefler	29
5.26. İlçelere göre tarımla ilgili gelecek hedeflerinin varlığı (Kruskal Wallis Testi)	29

TABLOLAR DİZİNİ (devam)

Sayfa

5.27. Tarımla ilgili gelecek hedeflerinin olmamasının sebepleri	30
5.28. Tarımla ilgili konuların aile ile görüşülmesi* (%)	30
5.29. İlçelere göre tarımla ilgili konuların aile içinde görüşülmesi (Kruskal Wallis Testi).....	30
5.30. Kadınların mutluluklarını etkileyen faktörler, logistik regresyon analizi	31
5.31. Çiftçilikten memnuniyet düzeyleri* (%)	32
5.32. İlçelere göre kadınların çocuklarının köyde kalmasını ve çiftçi olmasını isteme eğilimleri (Kruskal Wallis Testi)	32
5.33. Kadınların ailede verilen kararlara katılma düzeyleri* (%).....	33
5.34. İlçelere göre ailedeki kararlara katılım durumu (Kruskal Wallis Testi).....	33
5.35. Kadınların ailesiyle ve çevresiyle olan sosyal ilişkileri* (%).....	33
5.36. Aile sorunlarını başkasına danışma eğilimi* (%).....	34
5.37. İlçelere göre kadınların farklı konularda başkalarına danışma eğilimi (Kruskal Wallis Testi)	34
5.38. Borç edinme ve kredi kullanma durumu	35
5.39. İlçelere göre borç ve kredi kullanım eğilimi (Kruskal Wallis Testi).....	35
5.40. Okuma alışkanlığı* (%).....	36
5.41. İlçelere göre gazete okuma alışkanlığı (Kruskal Wallis Testi).....	36

TABLOLAR DİZİNİ (devam)

Sayfa

5.42. Sosyal medya kullanımı* (%).....	36
5.43. Kadınların sosyal medya kullanımları ile bazı özelliklerin karşılaştırılmasıyla oluşturulan T testi analiz sonuçları	37
5.44. İlçelere göre Facebook,Whatsapp ve Sosyal medya kullanım eğilimi (Kruskal Wallis Testi)	37
5.45.Tarımda bilgilenirken kullanım eğilimi* (%)	38
5.46. İlçelere göre kadınların tarımsal konularda bilgi kaynaklarını kullanma düzeyi (Kruskal Wallis Testi)	38
5.47. İlçelere göre bilgi kaynaklarını kullanım düzeyi (Kruskal Wallis Testi).....	39
5.48. Kendilerine verilmesini istedikleri eğitim konuları* (%)	39
5.49. İlçelere göre kadınların eğitim talep ettikleri konular (Kruskal Wallis Testi) ...	40
5.50. Kadınların kırsal yaşama bakışları* (%).....	41
5.51. İlçelere göre kadınların kırsal yaşama bakışları (Kruskal Wallis Testi).....	41
5.52. Kadınların köyde yaşamalarındaki nedenler* (%).....	42
5.53. Köyde yaşamaktan memnuniyet düzeyi* (%)	42
5.54. Köydeki yaşamdan mutlu olma düzeyi* (%).....	42
5.55. Kadınların ailesinde göç edenlerin varlığı	43
5.56. Kadınların göç etme isteği	44

TABLOLAR DİZİNİ (devam)

Sayfa

5.57. Bazı kişisel özelliklere göre göç etme isteği (T-testi)	45
5.58. Göç etme eğilimi ile bazı kişisel özelliklerin karşılaştırılması (Ki kare testi)...	46
5.59. Köyden göç etmek isteyenlerin bazı kişisel tutumları ve özellikleri	46
5.60. Köyde bulunması istenilmeyen durumların varlığı* (%)	47
5.61. Kadınların köyde hoşlanmadıkları konular	47
5.62. İlçelere göre kadınların köyde hoşlanmadıkları konuların varlığı (Kruskal Wallis Testi)	47
5.63. Bazı araç ve ekipmanların varlığı	48
5.64. İlçelere göre köylerin sorunu (sosyal olanakların eksikliği %)	49
5.65. İlçelere göre köylerin sorunu (altyapı eksikliği %)	49
5.66. İlçelere göre köylerin sorunu (gelneksel yapı-istihdam)	49
5.67. Köyden göçün gerçekleşmemesinde sosyal olanakların etkisi (%)	50
5.68. Köyde iş imkanlarının ve eğitim fırsatlarının sağlanması	50
5.69. İlçelere göre köylerde ürün desenine uygun fabrikaların kurulması ve altyapı sorunun iyileştirilmesi	51
5.70. Tarımsal üretimin devamlılığının sağlanması	51

HARİTA DİZİNİ

Harita

Sayfa

4.1. Isparta İl Haritası..... 12

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

<u>Kısaltmalar</u>	<u>Açıklama</u>
ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ÇKS	Çiftçi Kayıt Sistemi
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
İKO	İşgücüne Katılım Oranı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UN	Birleşmiş Milletler
UNDESA	Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Bakanlığı
WB	Dünya Bankası

1. GİRİŞ

1.1. Konunun Önemi

Dünya nüfusunun 2050 yılına kadar 9,7 milyar, 15-24 yaşları arasındaki genç nüfusun da 1,3 milyara ulaşması beklenmektedir (UNDESA, 2015). Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) tahminlerine göre 2050'de dünya nüfusunu besleyebilmek için üretimde %70,0'luk bir artışın gerçekleşeceği öngörülmektedir. Bu nedenle; özellikle genç nüfusun kırsalda yaşaması ve tarımsal üretime devam etmesi için sosyal ve ekonomik koşulların iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Son yıllarda; Dünya'da kırsal nüfus oranının %45,0'a düştüğü belirtilmektedir (UN 2018). Türkiye'de ise Cumhuriyetin ilk yıllarında kırsal nüfus oranı %76,0 civarındayken; 1980 yılına gelindiğinde ülke nüfusunun yarıdan fazlasının (%56,1) kırsal kesimde olduğu, sonraki dönemlerde ise özellikle kırdan kente göç sonucundan dolayı kırsal nüfusun düştüğü bilinmektedir (Yakar, 2009). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2012 yılında toplam nüfus içerisinde kırsal nüfus oranının yaklaşık %23,0'a gerilediği ve bu oranının günümüzde %8,0'a düştüğü belirtilmektedir (TÜİK, 2018). 2013 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi kurulan illerde köyler mahalleye dönüştürülmüş ve bu illerde kırsal nüfus sıfıra düşmüştür. Bu duruma bağlı olarak, Türkiye'de kırsal nüfus oranı %8,0 civarındadır (Yılmaz, 2019).

Kırsal kesimde gençlerin iş bulamaması ve eğitim faaliyetlerinin yetersizliği, toprakların tarım dışında kullanımının artmasına, tarımsal faaliyetlerin düşük statülü işler olarak görülmesi nedeniyle gençlerin köylerden ayrılması, tarımsal üretimden kopmalara yol açmaktadır (Er, 2013).

Bu durum, göç edenlerin geride kalanlara göre çoğunlukla erkek, genç, eğitim düzeyi yüksek, çiftçilik dışında bir mesleğe sahip ücretli çalışan kişilerden meydana geldiği saptanmaktadır (Çelik, 2002).

Kırsal alanda kadın, tarımda kadının sorunları, işsizlik, yoksulluk gibi kamu ve özel kurumların yapmış olduğu çalışmalar bu konularla ilgili geçmiş tez çalışmaları ve ampirik çalışmalar ele alınarak; erkeklerin tarım dışı işlere yönelmesiyle kırsalda kadınların yükünün artması, kadınların tercihi dışında olduğu ve kadınlar çok çalışmasına karşın ülkenin genel refah ortalamasının altında bir refah düzeyi ile yaşam mücadelesi verdiği tespit edilmiştir (Ataseven ve Gülçubuk, 2012). Ülkedeki bu durum araştırma yöresinde de aynıdır. Toplam istihdamdaki kadın nüfusunun %21,0'ı tarım sektöründe çalışmakta olduğu erkeklerde bu oranın yaklaşık %15,7 olduğu belirtilmektedir (TÜİK, 2021). Kadınlar geleneksel rolleri nedeniyle; çocuk yetiştirmesi, yaşlılara yardım etmesi, ev işleriyle ilgilenmesi hatta kendisine ait arazisi ve finansal kaynakları olmamasına rağmen tarımdaki etkisi ile ev ekonomisinin artmasına katkı sağlarken; kadınların bu sebeplerle ev dışında eğitim, istihdam ve bağımsız ekonomik aktivitelere çok az katıldığı belirtilmektedir (Barada, Çop and Kučer, 2012). Bu çalışmada bulunan sonuç, araştırma yöresindeki sonuçları doğrular niteliktedir. Dünya Bankası'nın araştırmasına göre; kadın istihdamındaki %6,0'lık bir artışın gelirden %7,0 artışa, yoksullukta ise %15,0'lık bir azalışa yol açabileceği belirtilmektedir (World Bank, 2010).

Kırsal alanda bahçe ve tarla işleri, sulama ve gübreleme, çapa, hasat, meyve seçme, hayvanların bakımı, ücretli işçilik, ev temizliği, yemek yapımı, ev halkı ve çocuklarla ilgilenme gibi çeşitli sosyal, ekonomik, kültürel sorumluluklar üstlenen kadınların yaşamdan beklentileri ve mutlulukları kırsal alandaki mutluluğa ve yaşama arzusuna da katkı yapacağı düşünülmektedir. Bu araştırma ile kırsal kesimde yaşayan genç kadınların kırsal hayata ve tarıma bakışları ile kırsal kesimde yaşama isteklerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Elde edilecek bulguların kırsal kalkınmayı sağlayacak ve bu alanda çalışmalar yapacak akademisyenler, STK'lar, yerel yönetimlere katkı sağlaması ve özellikle son yıllarda gençlerin tarımda kalmasına yönelik politikalara ışık tutması beklenmektedir.

1.2. Araştırma'nın Önemi

Türkiye'nin kırsal nüfusu 20 milyon civarında olup; TÜİK temel projeksiyonuna göre kırsal nüfusun 2026'da 16,7, 2042'de 9,0, 2050'de 4,5 milyona gerileyeceği öngörülmektedir (TÜİK Temel Projeksiyonu, 2018). Kırsalda işçi masraflarının fazlalığı, mecburiyet, iş çeşitliliğinin olmaması, ürün fiyatındaki dalgalanmalar gibi ekonomik sebepler; eğitim, sağlık, ulaşım hizmetlerinin yetersizliği, arazilerin küçük ve parçalı olması, sosyal güvenlik ödemelerinin yüksek olması, ürünlerin pazarlanmasında yaşanan sorunlar tarımda kalmayı olumsuz etkileyen faktörler olarak vurgulanmaktadır (Sav ve Sayın, 2018).

Türkiye'de 1950'den sonra kırdan kente göçün başladığı ve zamanla kentlerin çekici hale gelmesiyle göç hareketlenmelerinin hız kazandığı söylenmektedir (Yalçın ve Kara, 2016). Kırsal kesimdeki işsizlik oranının hızla yükselmesi, kırsaldaki genç nüfusu olumsuz etkileyerek tarımın gençler tarafından tercih edilmemesi ve tarım dışı iş imkanlarının kırsalda kısıtlı olması, kırsaldaki gençlerin kırsal alan dışında iş aramasına sebep olmaktadır (Er, 2012). Türkiye'de genç nüfusun İKO (işgücüne katılım oranı) %42,2'olduğu ve genç kadın istihdamında İKO'nun %29,7 olduğu belirtilmektedir (TÜİK, 2021). Genç nüfusun kente göç etmesi, ihtiyaç duyulan iş gücü için tehdit olarak görülmektedir (Mohsen, 2011).

2017 yılında Türkiye'de tarımda çalışanların %45,2'si kadınlardan oluşmakta olup; cinsiyete dayalı sektörel temelli istihdamda tarım, kadınların en fazla istihdam edildiği sektör olarak görülmektedir (TÜİK, 2019b).

Bu çalışmada; kırsaldaki yaşam ve istihdam olanaklarındaki yetersizlik, sosyal imkan ve olanakların eksikliği, kültürel etmenler ve sosyolojik sorunlar kadınların kırsalda kalma istekliliklerine ve kırsaldaki mutluluklarına etki ettiği görülmektedir.

Bu çalışma ile elde edilen bulguların, özellikle son yıllarda gençlerin tarımda kalmasına yönelik politikalara ışık tutması beklenmektedir. Kırsalda kalma eğilimine, genç kadınların bakış açısıyla değerlendirilmesi bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Isparta yöresinden elde edilen veriler sonucunda; kırsalda gelir elde etmeye yönelik, tarımsal destekler hakkında doğru bilgiye erişim, finansal erişim ve kaynakların yönetimi ile ilgili çeşitli eğitim ve yayım hizmetlerinin düzenlenmesi önem kazanmaktadır. Kırsal alanda kadınların yaşamdan beklentileri ve mutlulukları kırsal alandaki mutluluğa ve yaşama arzusuna da katkı yapacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırma'nın Amacı ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı; kırsal kesimde yaşayan genç kadınların, kırsal yaşama ve tarıma bakışları ile kırsal kesimde yaşama isteklerinin ortaya konulmasıdır. Sonuçların kırsal kesimle ilgili alanlarda çalışanlara ve politika yapıcılara rehberlik etmesi arzulanmaktadır.

Kapsama alınan köylerdeki son 10 yıldaki göç eğilimi ve nedenleri incelenmiştir.

Araştırmanın amaçları aşağıda verilmektedir:

- Araştırma ile kadınların bazı kişisel özellikleri, kırsal alandaki ekonomik, sosyal ve kültürel rolleri, örgütlenme eğilimleri, yaşamdan beklentileri, kırsal yaşamdan memnuniyet düzeylerinin ortaya konulması,
- Kadınların kente göç etme veya etmeme istekleri ve nedenleri incelenip, kırsalda nelerin endişeye ve mutsuzluğa yol açtığına incelenmesi,
- Araştırmada, kadınların aile içi ilişkileri, akraba ve komşuluk ilişkileri ile farklı kesimlerle iletişimleri, kırsal yaşamdaki sorun ve çatışmaların ortaya konulması,
- Kadınların tarımsal faaliyetlere katılma durumları, ailevi ve tarımsal üretimle ilgili konularda söz sahibi olma durumlarının saptanması,
- Kadınların devlet desteklerinden haberdar olma veya destekleri kullanma durumlarının incelenmesi,

- Kadınların memnuniyetlerine, kırsal alanda yaşama isteğine etki eden faktörlerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Yaş, eğitim, gelir düzeyi, tarımsal üretim faaliyetleri, aile ve akraba ilişkileri gibi faktörlerin kırsal kesimde yaşama arzusunu ne düzeyde etkilediği sorgulanmaktadır.

Araştırma altı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde giriş bölümü başlığı altında, konunun önemi, araştırmanın önemi, araştırmanın amacı ve kapsamı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde konu ile ilgili yurtiçi ve yurtdışı araştırmalardan örnekler verilmiştir. Üçüncü bölüm, materyal ve yöntem; dördüncü bölüm, araştırmanın yöreye ilişkin bilgileri, beşinci bölümde ise araştırma bulguları yer almıştır. Son bölümde araştırma sonuçları ve öneriler sunulmuştur.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Kırsalda artan işsizliğin en büyük kısmının gençlerden oluştuğu, gençlerin iş ve eğitim amaçlı kırsaldan göç etmek istemesi, tarımın gelir getirici meslek olarak görülmemesi sonucunda üretimde kopmaların meydana geldiği düşünülmektedir (Er, 2013).

Diyarbakır'ın Ergani İlçesi'nde yürütülen araştırmada; katılımcıların %88,8'i köyden göçü ve %57,7'si kırsalda genç işgücünün olmamasını köyün sorunları arasında görmediği belirtilmiştir (Akın vd., 2015).

2012 yılında Emirdağ'da yapılan bir araştırma sonucunda; göç edenlerin geride kalanlara göre yaş dağılımı açısından farklılık gösterdiği ve göç edenlerin daha çok gençlerden meydana geldiği görülmektedir. 15-30 yaş grubunun eğitim başta olmak üzere iş ve evlilik nedeniyle diğer yaş gruplarına göre daha fazla göç ettiği belirtilmektedir (Yakar ve Yazıcı, 2009b).

2012 yılında Doğu Anadolu Bölgesi'nde gerçekleştirilen araştırmada; gençlerin küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini terk etme nedenleri ve bununla birlikte köyden göç'e sebep olan en büyük etmenin "gelir düşüklüğü" olması ve bunu takiben; çoban yokluğu, göç, pazar problemi, hastalık nedeniyle kayıplar ve terör şeklinde belirtilmektedir (Aksoy ve Yavuz, 2012).

Konya İli'nde yapılan çalışmada; genç nüfusun köyden göç etmesi, çoban yokluğu ve hastalıkların olması, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinde ortaya çıkan sorunlar olarak tespit edilmiştir (Yetişir ve Dağ, 2011).

Kadının işletmede ve ev içinde yaptığı işler ekonomik anlamda değersiz olduğu ve bu işler kadının yaşamının bir gereği olarak kabul edilmektedir (Gülçubuk vd., 2005).

Montenegro’da yürütülen çalışmada; kadınların kırsalda yaşamak istememe nedenleri; erkeklere göre daha az mülk sahibi olmaları, tarımsal üretimde kararlara yeterince katılamama, ekonomik konularda daha düşük sorumluluklara ve rollere sahip olmaları şeklinde belirtilmektedir (Despotović et al., 2015).

Kırsal alanda yaşayan kadınlar, tarımsal üretim faaliyetlerinin neredeyse her aşamasına katılmalarına rağmen, üretimle ilgili kararlarda çoğu zaman etkili olamadıkları Hablemitoğlu (1996), Mülayim (1999), Özkan (2000), Özçatalbaş (2001), Kutlar (2002), Özer ve Taluğ (2008), Oğuz ve Kan (2010) ve Kulak (2011) gibi farklı çalışmalarda belirtilmiştir.

Eğitim seviyesi ilkokul ve altında olan kadınların, tarımsal üretime katılma olasılığı daha eğitilmiş olanlara göre %8,7 daha fazla bulunmuştur (Yavuz vd., 2018).

İzmir’in Aliğa İlçesi’nde yürütülen bir çalışmada; kadınların kırsalda girişimci olmaları konusunda karşılaştıkları engeller öncelikli olarak; kadınların eğitim seviyesinin düşük olması (70,8%), finansal desteğin yetersizliği (67,7%) ve bilgi eksikliği (46,2%) şeklinde belirtilmektedir (Karaturhan, vd., 2017).

Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yapılan çalışmada; kırsalda kadınların %24,3’ünün elde ettiği kazanç üzerinde hiçbir söz hakkı olmadığı tespit edilmiştir (Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2004).

Nijerya’da yapılan araştırmada kadın çiftçilerin tarımsal faaliyetlerde karar vermelerinde; yaş, eğitim düzeyi, sahip oldukları arazi büyüklüğü, refah düzeyi gibi sosyoekonomik özelliklerin etkili olduğu saptanmıştır (Damisa and Yohonna, 2007).

Etiyopyada (2012) genç kadınların sadece %3,0’ının arazi sahibi olduğu tespit edilmiştir (CSA. 2012a). Etiyopyada genç bir kadının araziye erişimi; ancak evlilik yoluyla olduğu belirtilmektedir. Araştırmada; hane reislerinin çoğu kız çocuklarına miras olarak arazi vermediği ve araziyi kızlarına toprak mirası olarak vermek isteyen hanelerin %1,3 daha eğitilmiş olduğu vurgulanmaktadır (Bezu and Holden, 2014).

Burdur’da kırsal işletmelerde, kadınların %66,3’ü süt ürünleri yapımında, %64,1’i sağım, %39,2’si ahır temizliği ve %37,1’i hayvanların beslenmesinde aktif olduğu tespit edilmiştir (Kutlar vd., 2013).

Samsun İl’i Atakum İlçesi’nde yapılan araştırmada; kadın üreticilerin %77.78’inin pazara çıkarak evi geçindirdikleri belirtilmiştir (Çukur ve ark., 2021)

Van İli’nde yapılan araştırmada; kadınların %89,4’ü tarımsal konular, çocuk sağlığı, kadın sağlığı, hijyen ve beslenme, ev ekonomisi vb. gibi konularla ilgili eğitimlere katılmak istediği belirtilmiştir (Şahin ve Terin, 2009).

Manisa İl’i Yunt Dağı’nda yapılan araştırmada; üreticilerin çiftçilikten memnun olmadığı ve büyük bir çoğunluğunun çiftçilik mesleğinden “vazgeçebilecekleri” yönünde bulgular bulunmuştur (Karahana ve Uysal, 2015).

İzmir’in Çeşme İlçesinde yapılan araştırmada; çiftçilerin tarımda kalma eğilimleri incelenmiş ve %20’0’ının gelecekte çiftçiliği terk edip başka işlerle uğraşmayı planladıkları tespit edilmiştir. Çiftçilerin aldıkları eğitim süresine göre çiftçiliğe devam edip-etmeme eğilimlerinin değiştiği de gözlenmiştir (Boyacı, 2000).

Etiyopyada yapılan araştırmada; arazi kıtlığı sonucunda kırsalda gençlerin farklı geçim kaynaklarına yöneldiği belirtilmektedir. Gençlerin %9,0’ının tarımsal faaliyetlere devam etmek istedikleri ve diğerlerinin tarım dışı işlere yönelmek istedikleri vurgulanmaktadır (Bezu and Holden, 2014).

İzmir İl’i, Torbalı İlçesi’nde; üreticiler tarımdan yeterince para kazanamadığı için %50,8’inin gelecekte tarıma devam etmek istemediği tespit edilmiştir (Çukur ve Işın, 2008).

Akhisar’da gençlerin çiftçiliği tercih etmemelerinde en önemli faktör, tarımsal gelir düzeyinin düşüklüğü; en düşük faktör ise kırsaldaki yaşam koşullarının zorluğu şeklinde belirtilmektedir (Arlı vd., 2014).

Samsun İl'i Çarşamba İlçesi'nde yapılan araştırmada; üreticilerin tarımdan yeterince gelir elde etmediği belirtilmiş ve çocuklarının eğitimlerine yatırım yapmanın çiftçilikten daha önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yüzden üreticilerin sadece %33,9'u çocuklarının çiftçilik yapmasını istediği belirtilmiştir (Çelik, 2017).

Antalya İl'inde yapılan bir çalışmada; çiftçilerin %71,9'u köyde yaşamayı sevdiğini ve yalnızca %13,0'ı şehre göç etmek istediğini belirtmektedir. Şehre göç etmeyi düşünen çiftçilerin en büyük nedeni üretim maliyetlerinin fazla olması şeklinde belirtilmektedir (Alkan ve Özkan, 2020).

2014 yılında Bayburt'ta yapılan bir araştırmada; kırsaldaki kadınların tarımsal faaliyetlerden en çok; çapalama (1,88), hasat (1,82), ekim (1,58) aşamalarına katıldığı, en az pazarlama (0.53) aşamasına katılım gösterdiği gözlenmiştir (Yavuz vd., 2014).

Bitkisel üretimde kadınların en çok bulunduğu faaliyet; çapa yapma en az bulunduğu faaliyet de pazarlama olduğu saptanmıştır (Kızılaslan ve Yamanoğlu, 2010).

TRA1 bölgesinde (Erzurum, Erzincan, Bayburt) yapılan çalışmada; kırsalda kadınların %60,9'u tarımda en çok çapa ve hasat işlerine katılım gösterdiği belirtilmektedir (Kaya ve Atsan, 2012).

Amasya ve Çorum İl'i'nde yapılan çalışmada; kadınlardan oluşan kooperatif ortaklarının ekonomik kararlar alırken eşlerine danışma etkisi %41.0 oranda olup, kendi kararlarını vermelerinde %5.9 oranının etkili olduğu görülmüştür (Sönmez ve Kızılaslan, 2013).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma, Isparta İlinde Merkez dışında kadın nüfusunun yoğun olduğu (Tablo 3.1) Yalvaç, Eğirdir, Şarkikaraağaç ve Gelendost olmak üzere dört ilçede yürütülmüştür. Merkez dışındaki bu dört ilçe Isparta İlindeki hem kadın hem de toplam nüfusun %28,0'ını barındırmaktadır. İlçeleri sosyal, ekonomik ve kültürel yönden temsil edebilecek üçer köy olmak üzere toplam 12 köy kapsama alınmıştır. Araştırmanın ana materyalini Isparta İli'nin belirlenen 12 köyünde çiftçilerle yapılan anket görüşmeleri sonucu elde edilen veriler oluşturmaktadır. Araştırmaya köylerde yaşayan 18-40 yaş aralığındaki genç kadınlar dahil edilmiştir.

Araştırmada yurtiçi ve yurtdışında yapılmış benzer konulardaki araştırma ve makalelerden, ilgili raporlar, istatistiklerden yararlanılmıştır.

Tablo 3.1. Isparta İli'nde ilçelerin nüfus ve cinsiyete göre dağılımı

İlçeler	Erkek		Kadın		Toplam
	Sayı	Payı (%)	Sayı	Payı (%)	
Merkez	128.093	50,9	123.438	49,1	251.531
Yalvaç	22.943	49,0	23.880	51,0	46.823
Eğirdir	16.540	50,9	15.963	49,1	32.503
Şarkikaraağaç	12.366	49,1	12.810	50,9	25.176
Gelendost	7.621	49,1	7.912	50,9	15.533
Keçiborlu	6.915	49,7	6.982	50,3	13.897
Senirkent	5.631	48,5	5.983	51,5	11.614
Sütçüler	5.383	50,3	5.317	49,7	10.700
Gönen	3.702	50,4	3.635	49,5	7.337
Uluborlu	3.371	50,7	3.272	49,3	6.643
Atabey	2688	49,4	2.755	50,6	5.443
Aksu	2.281	50,3	2.253	49,7	4.534
Yenişarbademli	1.083	51,6	1.013	48,4	2.096
Toplam	218.617	50,4	215.213	49,6	433. 830

<https://www.nufusu.com/il/2017/isparta-nufusu> (Erişim Tarihi: 08.09.2020)

3.2. Yöntem

Araştırmanın orijinal nitelikli verileri çiftçilerle yüz yüze görüşme sonucunda doldurulan anket görüşmeleri ile derlenmiştir. Anketle kadınların bazı kişisel özellikleri, kırsal yaşamdaki rolleri ve etkileri, kırsal yaşamdan memnuniyet düzeyleri, beklentileri, kırsal kesimde yaşama istekleri ile bunları etkileyen faktörler incelenmiştir.

Köyler Tarım ve Orman Bakanlığı'nın İl ve İlçe Müdürlükleri ile yapılan ön görüşmelerden sonra belirlenmiştir. Belirlenen köylere gidilerek, muhtarlıklardan köylerde yaşayan 18-40 yaş arasındaki kadınların sayıları derlenip, oransal örnek hacmi formülü ile görüşülecek kadın sayısı belirlenmiştir. İlçelerde 18-40 yaş grubundaki çiftçilerin sayılarının belirlenmesindeki güçlük nedeni ile araştırmaya her köyden 10 ve her ilçeden 30 olmak üzere toplamda 120 çiftçinin dahil edilmesi yeterli görülmüştür. Muhtarlıklardaki görüşmeler sırasında köylerde son yıllardaki göç ve nüfus hareketleri ile ilgili bazı bilgilerde derlenmiştir. Toplamda 104 genç kadınla anket doldurulmuştur.

3.2.1. Verilerin analizi ve değerlendirilmesi

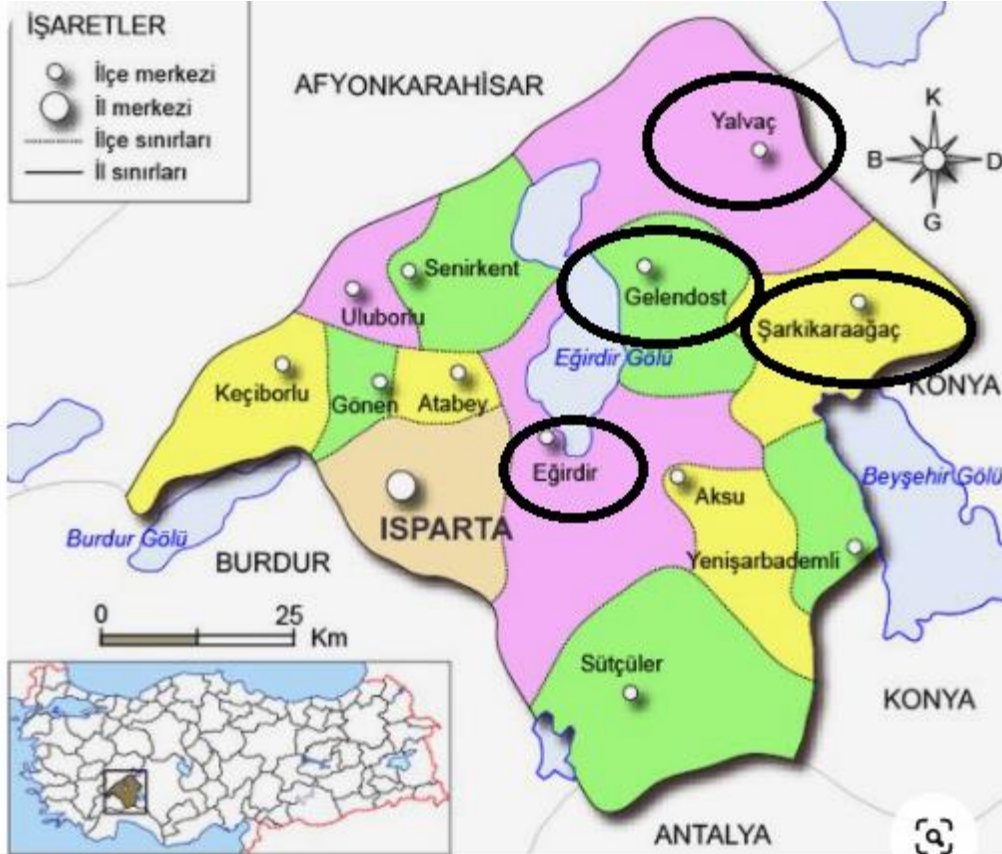
Anket çalışması sonucunda elde edilen veriler parametrik ve parametrik olmayan testler kullanılarak, yorumlanmıştır. Özellikle kırsal kesimde yaşama memnuniyetini ve yaşama arzusunu etkileyen faktörler ikili lojistik regresyon analizi kullanılarak yorumlanmıştır.

Çalışmada yörelere, kişisel özelliklere, üretim, gelir kaynakları, ailedeki birey sayısı, aile ve sosyal ilişkiler gibi konularda karşılaştırmalar yapılmıştır. Veriler, yüzdeler ve ortalamalar şeklinde sunulmuş ayrıca, gruplar arası farklılıkların ortaya konulması ve karşılaştırılmasında Ki kare, T ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. Çalışmada tutum ve davranışları, eğilimleri belirlemek için beşli Likert ölçeğinden yararlanılmış olup, ifadelerle göre en düşük eğilim veya hiç "1" ile en yüksek ifadeler veya daima ise "5" ile tanımlanmıştır.

4. YÖREYE İLİŞKİN BİLGİLER

4.1. Coğrafi Konum

Isparta İli, Akdeniz Bölgesi'nin batı bölümünde ve iç kesiminde yer alır. "Göller Bölgesi"nin merkezi konumundadır.

Harita 4.1. Isparta il haritası

Isparta doğudan Konya'nın Beyşehir, Doğanhisar ve Akşehir İlçeleri; kuzeyden Afyon'un Çay, Şuhut, Dinar ve Dazkırı İlçeleri; batıdan Burdur'un Merkez, Ağlasun ve Bucak İlçeleri; güneyden ise Antalya'nın Serik ve Manavgat İlçeleri ile komşudur. İl'de Merkez ilçe ile birlikte, Aksu, Atabey, Eğirdir, Gelendost, Gönen, Keçiborlu, Senirkent, Sütçüler, Şarkikaraağaç, Uluborlu, Yalvaç ve Yenışarbademli olmak üzere 13 ilçe'nin bulunduğu belirtilmektedir (Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2016).

İlin yüksek ve engebeli olan toprakları, kuzeydoğu ve doğudan Sultan Dağları, Beyşehir Gölü, Göl Dağları'nın güney uzantıları, güneyden Antalya Havzası'nın yüksek kesimleri, batı ve güneybatıdan Karakuş Dağları, Söğüt Dağları, Burdur Gölü ile Ağlasun ve Bucak yaylaları gibi doğal sınırlarla kuşatılmıştır.

Yörede, yüksekliği 3000 metreyi bulan dağların yanında, ova ve vadi özelliğindeki düzlükler, değişik büyüklükteki tabii göller ilin doğa yapısını belirlemektedir. İlin rakımı 1.050 m. civarında olduğu söylenmektedir (Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2016).

4.2. İklim

Isparta İli, Akdeniz iklimi ile Orta Anadolu da hüküm süren karasal iklim arasındaki geçiş bölgesinde yer almaktadır. İlde yarı kurak, az nemli, kışları serin, yazları sıcak bir iklim yaşanmaktadır. Isparta'nın yıllık ortalama sıcaklığı (12.0°C)'dir. Isparta'nın en sıcak ayları Temmuz ve Ağustos, en soğuk ayları ise Ocak ve Şubat'tır. İlde tespit edilen en yüksek sıcaklık, (38.7°C), en düşük sıcaklık ise (-21.0°C) dir. İlde, sıcaklığa bağlı olarak genelde Kasım aylarında sonbahar ilk donları görülmeye başladığı, donlu günler yıllara göre değişmekte olup bazı yıllarda Nisan ayının sonlarına kadar devam ettiği belirtilmektedir. Isparta'da yıllık ortalama donlu günlerin sayısı 84,3 gün olduğu tespit edilmiştir (Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2016).

4.3. Nüfus

Isparta İl'i nüfusu: 440.304'tür. Bu nüfusun %79,0'ı şehirlerde yaşamaktadır (TÜİK, 2021). İl'in yüzölçümü 8.946 km^2 'dir ve İl'de km^2 'ye 49 kişi düşmektedir (merkez ilçede 342 kişidir). İlde yıllık nüfus %1,0 oranında eksildiği belirtilmektedir. İlin tüm ilçelerinde nüfusun azaldığı ve nüfusu en çok azalan ilçelerin Yenişarbademli (% -7,24) ve Aksu (% -6,87) olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2021).

TÜİK verilerine göre merkez ilçeye beraber 13 İlçe, 22 belediye, bu belediyelerde 217 mahalle ve ayrıca 204 köy bulunmaktadır (TÜİK, 2021).

Tablo 4.1. Isparta İli ilçelere göre nüfus verileri

İlçeler	Nüfus	Yüzde
Merkez	262.26	59.56
Yalvaç	46.30	10.52
Eğirdir	31.44	7.14
Şarkikaraağaç	24.89	5.65
Gelendost	15.15	3.44
Keçiborlu	13.88	3.15
Senirkent	11.23	2.55
Sütçüler	9.98	2.27
Gönen	7.16	1.63
Uluborlu	6.18	1.40
Atabey	5.66	1.29
Aksu	4.24	0.96
Yenişarbademli	1.94	0.44
TOPLAM	440.304	100

<https://www.nufusu.com/il/isparta-nufusu> (Erişim Tarihi: 11.10.2020)

4.4. Tarımsal Yapı ve Üretim

Isparta İli'nin bitkisel üretim değeri, ülke üretiminde %1,3'lük pay ile 31.sırada; hayvansal üretim değeri %0,5'lik pay ile ülkede 48.sıradadır. Türkiye'deki tarımsal üretim değerinin %0,9'unu sağlayan Isparta iller içinde 39.sıradadır (TÜİK, 2019). Isparta İli'nde ÇKS (çiftçi kayıt sistemi)'ye kayıtlı 18.853, kayıtlı olmayan 21.147, toplam 40.000 çiftçi bulunmaktadır (ÇKS,2019).

İl'in 893.307 hektarlık toplam yüzölçümünün; %43,2'sini orman, %28,1'i tarım arazisi, %1,9'unu çayır ve mera, kalan %26,7'sini de diğer alanlar oluşturmaktadır. Tarım arazilerinin içerisinde 115.381 hektar tarla bitkileri, 40.952 hektar meyve ve 5.376 hektar da sebze üretim alanları takip etmektedir. İlin stratejik tarım ürünleri; gül, elma, lavanta, barbunya, karanfil, vişne, kiraz, kayısı, üzüm olup; gül, elma ve lavanta üretimlerinde Türkiye'de ilk sırada yer almaktadır. İl'in hayvan varlığı; 150.959 büyükbaş, 537.493 küçükbaş, 311.884 kanatlı hayvan ve 31.550 arı kovanı'ndan oluşmaktadır (TÜİK, 2019).

İlçeler arasında en fazla tarım arazisi Yalvaç ilçesinde, en az Yenişarbademli İlçesi'nde bulunmaktadır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Isparta İli üretim dallarına göre tarımsal arazilerin varlığı (daa)

İlçeler	Meyve	Yüzde	Nadas	Yüzde	Sebze	Yüzde	Süs Bitkileri	Yüzde	Tarla	Yüzde	Ekilmeyen Arazi	Yüzde	Toplam
Merkez	24.07	13.81	42.13	24.18	5.86	3.36	769	441.32	75.59	43.38	25.83	14.82	174.25
Yalvaç	76.95	13.26	40	6.89	8.75	1.51	-	-	381.3	65.73	73.14	12.61	580.14
Eğirdir	65.34	30.40	5	2.33	1.74	0.81	-	-	25.03	11.65	117.79	54.81	214.9
Şarkikaraağaç	16.57	5.29	7.4	2.36	9.08	2.90	-	-	234.5	74.93	45.4	14.51	312.94
Gelendost	62.04	24.70	15.5	6.17	921	366.67	-	-	105.5	42.00	67.23	26.77	251.18
Keçiborlu	10.96	5.90	14	7.53	5.15	2.77	-	-	137.17	73.82	18.55	9.98	185.82
Senirkent	85.8	54.98	8.25	5.29	12.36	7.92	-	-	35.65	22.84	14.02	8.98	156.07
Sütçüler	2.46	1.44	60.6	35.59	1.98	1.16	-	-	20.93	12.29	84.3	49.51	170.27
Gönen	14.66	8.34	48	27.31	1.74	0.99	-	-	69.46	39.52	41.92	23.85	175.77
Uluborlu	29.49	50.20	1.88	3.20	44	74.89	-	-	5.78	9.84	21.56	36.70	58.75
Atabey	9.98	11.77	8.22	9.69	2.55	3.01	-	-	36.29	42.80	27.74	32.72	84.79
Aksu	5.31	4.94	10.21	9.51	3.1	2.89	-	-	19.54	18.19	69.25	64.47	107.41
Yenişarbademli	5.88	14.51	105	259.07	501	1236.12	-	-	7.08	17.47	26.96	66.52	40.53
TOPLAM	409.52	239.55	261.29	399.12	53.76	1705.00	769	441.32	1.153.80	474.46	633.68	416.25	2.512.82

<https://isparta.tarimorman.gov.tr> (Erişim tarihi 10.09.2020)

İlçeler arasında çayır-mera-yaylak durumu incelendiğinde; toplam arazilerin içerisinde en fazla pay mera alanlarına aittir ve en çok Yalvaç İlçesi'nde, en az pay otlak alanlarına ait olup en çok Şarkikaraağaç İlçesi'nde bulunmaktadır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Isparta İli ilçelere göre çayır-mera-yaylak durumu (daa)

İlçeler	Mera	Yüzde	Yaylak	Yüzde	Otlak	Yüzde	Çayır	Yüzde	Toplam
Merkez	74.89	72.40	28.22	27.28	0	0.0	0.34	0.33	103.44
Yalvaç	445.28	97.70	0	0.00	6.02	1.3	4.44	0.97	455.74
Eğirdir	70.54	99.00	0	0.00	0.05	0.1	0.66	0.93	71.25
Şarkikaraağaç	207.1	1.72	11783.7	97.81	15.85	0.1	40.54	0.34	12047.19
Gelendost	149.21	86.29	23.71	13.71	0	0.0	0	0.00	172.92
Keçiborlu	34.12	92.62	0	0.00	0	0.0	2.72	7.38	36.84
Senirkent	229.2	99.94	0	0.00	0	0.0	0.13	0.06	229.33
Sütçüler	48.24	60.86	31.03	39.14	0	0.0	0	0.00	79.27
Gönen	99.29	100.00	0	0.00	0	0.0	0	0.00	99.29
Uluborlu	9	100.00	0	0.00	0	0.0	0	0.00	9
Atabey	72.34	100.00	0	0.00	0	0.0	0	0.00	72.34
Aksu	46.72	44.64	57.93	55.36	0	0.0	0	0.00	104.65
Yenişarbademli	1.32	2.36	34.24	61.10	0	0.0	20.48	36.55	56.04
TOPLAM	1487.25	957.53	11958.83	294.41	21.92	1.5	69.31	46.55	13537.3

<https://isparta.tarimorman.gov.tr> (Erişim tarihi 10.09.2020)

5. BULGULAR

5.1. Çiftçilerin Bazı Kişisel Özellikleri

Görüşülen kadınların yaş ortalaması 33'tür. %74,9'u 30 yaş ve üstündedir (Tablo 5.1).

Tablo 5.1. Yaş dağılımı

İlçeler	30 yaş ve altı		30 yaş ve üstü	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Eğirdir	8	7,7	22	21,1
Gelendost	6	5,8	21	20,2
Yalvaç	4	3,8	21	20,2
Şarkikaraağaç	8	7,8	14	13,4
Toplam	26	25,1	78	74,9

Kadınların ortalama eğitim düzeyi, dokuz yıl olup %40,4'ünün eğitim seviyesi ortalamanın üzerindedir. Eğirdir'de (%28,8) kadınların eğitim seviyesi daha yüksek olup, Şarkikaraağaç'ta (%21,2) ise diğer ilçelere göre daha düşük olduğu görülmektedir (Tablo 5.2).

Tablo 5.2. İlçelere göre kadınların eğitim düzeyleri

Eğitim Düzeyi	5 yıl		8 yıl		11 yıl		12 yıl		14 yıl		16 yıl		Toplam	
İlçeler	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Eğirdir	8	7,7	6	5,8	2	1,9	10	9,6	4	3,8	-	-	30	28,8
Gelendost	11	10,6	4	3,8	1	1	7	6,7	3	2,9	-	-	27	26
Yalvaç	12	11,5	7	6,7	-	-	3	2,9	1	1	2	1,9	25	24
Şarkikaraağaç	11	10,6	2	1,9	-	-	5	4,8	3	2,9	1	1	22	21,2
Toplam	42	40,4	19	18,3	3	2,9	25	24	11	10,6	3	2,9	104	100

Kadınların %57,7'si çekirdek aile, %42,3'ü birleşik aile olarak yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Çekirdek aile yapısı en çok Yalvaç İlçesi'nde (%19,2), birleşik aile yapısı ise en çok Eğirdir (%15,4) İlçesi'nde görülmektedir (Tablo 5.3).

Tablo 5.3. İlçelere göre aile tipi

İlçeler	Çekirdek Aile		Birleşik Aile		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Eğirdir	14	13,5	16	15,4	30	28,8
Gelendost	13	12,5	14	13,5	27	26,0
Yalvaç	20	19,2	5	4,8	25	24,0
Şarkikaraağaç	13	12,5	9	8,7	22	21,2
Toplam	60	57,7	44	42,3	104	100

Aileler ortalama beş kişiden oluşup, kadınların %17,3'ü bekar, %82,7'si evlidir ve ortalama iki çocukludurlar. Ailelerdeki birey sayıları ilçelere göre farklıdır. Şarkikaraağaç İlçesi'ndeki aileler daha kalabalıktır. Çocuk sayıları ilçelere göre farklı bulunmuş olup, Şarkikaraağaç ve Yalvaç İlçeleri'nde ailelerde çocuk sayısı fazladır (Tablo 5.4).

Tablo 5.4. İlçelere göre ailedeki birey sayısı ilişkisi (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki Kare Değeri	Serbestlik Derecesi	P değeri
Ailedeki birey sayısı	Şarkikaraağaç	30	68,92	17,23***	3	0.001
	Gelendost	27	49,43			
	Yalvaç	25	50,48			
	Eğirdir	22	36,18			
Çocuk sayısı	Şarkikaraağaç	27	48,04	8,106**	3	0.044
	Gelendost	23	36,67			
	Yalvaç	21	47,17			
	Eğirdir	12	29,58			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$

Görüşülen kadınların %65,4'ü tarımla, %8,6'sı farklı işlerle uğraşmakta, %18,3'ü ev kadını, %7,7'si ise öğrencidir (Tablo 5.5).

Tablo 5.5. Kadınların meslekleri

İlçeler	Çalışıyor				Çalışmıyor		Toplam
	Çiftçi	İşçi	Memur	Serbest meslek	Öğrenci	Ev hanımı	
Eğirdir	24	1	-	2	-	7	30
Gelendost	13	1	2	1	2	8	27
Yalvaç	16	-	2	-	9	4	25
Şarkikaraağaç	15	-	-	-	7	-	22
Toplam	68	2	4	3	8	19	104

Ailelerin %77,0'ı geçimini tarımdan, %9,6'sı tarım dışından, %13,4'ü ise hem tarım hem de tarım dışından sağlamaktadır (Tablo 5.6).

Tablo 5.6. Ailelerin tarım ve tarım dışı gelir varlıkları

İlçeler	Tarım		Tarım Dışı		Her ikisi		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Eğirdir	28	26,9	-	-	2	1,9	30	28,8
Gelendost	16	15,4	4	3,8	7	6,7	27	26
Yalvaç	18	17,3	3	2,9	4	3,8	25	24
Şarkikaraağaç	18	17,3	3	2,9	1	1,0	22	21,2
Toplam	80	76,9	10	9,6	14	13,5	104	100

Eğirdir, Gelendost, Yalvaç ve Şarkikaraağaç İlçeler'inde ortalama 55,7 daa olan toplam işletme arazisinin %20,9'u mülk, %49,4'ü ortak, %29,7'si ise kiradır. İşletme arazileri ortalama 8.8 parçadan oluşmaktadır (Tablo 5.7).

Tablo 5.7. İşletme arazilerinin tasarruf şekilleri ve ortalama genişlikleri (dekar)

Araziler	Ortalama (daa)
Toplam işlenen arazi	55,7
Mülk arazi	11,6
Ortak arazi	27,5
Kira arazi	16,5

İşletmelerin toplam işledikleri araziler Yalvaç'ta diğer ilçelere göre daha geniştir. Tarım arazileri Yalvaç ve Şarkikaraağaç'ta daha parçalıdır (Tablo 5.8).

Tablo 5.8. İlçelere göre arazilerin tasarruf şekilleri ve parça sayıları (Kruskal Wallis Testi)

İşletme Arazisi	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Toplam İşlenen Alan (dekar)	Şarkikaraağaç	30	47,6	22,819***	3	0
	Gelendost	25	38,82			
	Yalvaç	22	74,02			
	Eğirdir	21	39,24			
İşletme arazilerinin parça sayıları	Şarkikaraağaç	30	60,48	28,555***	3	0
	Gelendost	25	29,3			
	Yalvaç	22	67,2			
	Eğirdir	21	39,31			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$

İlçelerde tarla bitkileri en çok alanı kapsamakta olup, üretim alanlarının %34,0'ını oluşturmaktadır. Bunu sırasıyla; %29,1 meyve, %23,0 yem bitkileri, %10,4 sebze ve %3,6 tıbbi ve aromatik bitkiler takip etmektedir (Tablo 5.9).

Tablo 5.9. İlçe bazlı üretilen ürün desenleri

İlçeler	Tarla bitkisi	Yüzde	Yem bitkisi	Yüzde	Sebze	Yüzde	Meyve	Yüzde	Tıbbi aromatik bitki	Yüzde	Toplam
Eğirdir	-	-	-	-	6	18.8	28	31.1	7	63.6	41
Gelendost	11	10.5	7	9.9	10	31.3	25	27.8	-	0.0	53
Yalvaç	38	36.2	39	54.9	5	15.6	9	10.0	3	27.3	94
Şarkikaraağaç	56	53.3	25	35.2	11	34.4	28	31.1	1	9.1	121
Toplam	105	100.0	71	100.0	32	100.0	90	100.0	11	100.0	309

Küçükbaş hayvan (koyun) sayısı 353'tür. Küçükbaş yetiştiriciliğinde %23,8 süt ve %45,3 besicilik yapılmaktadır. Büyükbaş hayvan sayısı 879'tur. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinde pazar payının büyük bir kısmı süt (%77,7), kalanı et (%13,7) üretimindendir. Kümes hayvanı sayısı 872'dir. Kümes hayvanında pazar payının %33,1'i yumurta üretimindendir. Bal üretiminde kovan sayısı 27'dir (Tablo 5.10).

Tablo 5.10. Hayvan varlığı

TÜR	Bal		Süt		Et		Yumurta		Toplam
	Aile tüketimi	Pazar	Aile tüketimi	Pazar	Aile tüketimi	Pazar	Aile tüketimi	Pazar	
Koyun	-	-	6	84	55	160	-	-	305
Keçi	-	-	3	5	18	21	-	-	48
Tavuk	-	-	-	-	457	0	136	289	872
Büyükbaş	-	-	49	683	32	116	-	-	879
Arı kovanı	8	19	-	-	-	-	-	-	27

Büyükbaş hayvan varlığı en çok, Şarkikaraağaç İlçesi'nde bulunmaktadır. Şarkikaraağaç ve Gelendost İlçeleri'nde küçükbaş hayvan sayısı diğer ilçelere göre daha fazladır (Tablo 5.11).

Tablo 5.11. İlçelere göre hayvan varlıkları (Kruskal Wallis Testi)

Hayvan Türü	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Küçükbaş sayı	Şarkikaraağaç	6	11,42	6,795*	3	0.079
	Gelendost	3	10,83			
	Yalvaç	4	5			
	Eğirdir	3	5			
Büyükbaş sayı	Şarkikaraağaç	27	38,26	24,693***	3	0
	Gelendost	2	9			
	Yalvaç	18	25,17			
	Eğirdir	9	10,22			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; * $\alpha < 0,1$

Kadınlar ailelerinin ortalama dokuz yıldır koyun, 11 yıldır keçi, 15 yıldır büyükbaş ve kümes hayvan yetiştiriciliği, beş yıldır da bal üretimi yaptıklarını söylemişlerdir. Hayvancılığın ekonomik bir getirisi olmadığını, zahmetli ve bakımının zor olmasından dolayı ailelerin %5,2'si hayvancılık yapmayı terk etmişlerdir (Tablo 5.12). Doğu Anadolu Bölgesi'nde yürütülen başka bir çalışmada; gelir düşüklüğü küçükbaş hayvancılığın terk edilmesinde önemli bir faktör olarak belirtilmektedir (Aksoy ve Yavuz, 2012).

Tablo 5.12. Ailelerin hayvancılık yapma ve hayvancılığa devam etme durumları

Tür	Ortalama deneyim süresi (yıl)	Terk etme nedenleri
Koyun	9	zahmetli olması
Keçi	11	zahmetli olması
Büyükbaş	15	zahmetli olması ve ekonomik nedenler
Kümes hayvanı	15	-
Arı kovanı	5	-

5.2. Gündemi Takip Etme Alışkanlıkları

Kadınların %7,7'si ülke ve dünya gündemini takip ettiğini, %28,8'i genelde, %17,3'ü bazen, %32,7'si nadiren, %13,4'ü gündemi hiç takip etmediğini belirtmişlerdir (Tablo 5.13).

Tablo 5.13. Kadınların ülke ve dünyayı takip etme sıklığı* (%)

İfade	Hiç	Nadir	Bazen	Genelde	Daima
Ülke ve Dünya gündemini takip ederim	13,5	32,7	17,3	28,8	7,7

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç -5: Daima

Gelendost İlçesi'ndeki kadınlar ülke ve dünya gündemini diğer ilçeler göre daha fazla takip etmektedirler (Tablo 5.14).

Tablo 5.14. İlçelere göre kadınların ülke ve dünya gündemini takip etme eğilimi (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Ülke ve dünya gündemini takip etme eğilimi	Şarkikaraağaç	30	53,13	6,553*	3	0.088
	Gelendost	27	61,35			
	Yalvaç	25	40,86			
	Eğirdir	22	54			

Önem düzeyi $\alpha < 0,1$

5.3. Kadınların Günlük Faaliyetleri

Kadınların günde ortalama 4.6 çalıştığı ve günlük zamanlarının %32.9'unu en çok bağ, bahçe, tarla ve serada; %8.3'ünü ise en az çocuklarıyla ilgilenerek geçirdiği görülmektedir (Tablo 5.15).

Tablo 5.15. Günlük işlere ayırdıkları zaman

Günlük işler ve ayrılan zaman	Ortalama saat	Yüzde
Kahvaltı ve yemek yapımı/hazırlama	2,7	11,3
Çocuklarla ilgilenmek	2,0	8,3
Hayvanlara bakmak	2,2	9,2
Bağ-bahçe-tarla işleri- seracılık	7,9	32,9
Ev işleri	2,2	9,2
Komşularla görüşmek	2,2	9,2
Televizyon izlemek	2,2	9,2
Tarım ve tarım dışı ücretli çalışmak	6,8	28,3
Ders çalışmak	3,8	15,8
Uyumak	7,9	32,9

Gelendost İlçesi'ndeki kadınlar çocuklarıyla ve komşuları ile ilişkilerine, Şarkikaraağaç ve Yalvaç İlçeleri'ndeki kadınlar ev işlerine, Eğirdir İlçesi'ndeki kadınlar da uykuya daha fazla zaman ayırmaktadırlar (Tablo 5.16).

Tablo 5.16. İlçelere göre kadınların günlük etkinlikleri ve etkinliklere ayırdıkları süre (Kruskal Wallis Testi)

Günlük Etkinlikler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Çocukları ile ilgilenmek	Şarkikaraağaç	27	35,85	6,675*	3	0,08
	Gelendost	24	51,21			
	Yalvaç	21	47,57			
	Eğirdir	14	38,93			
Ev işleri	Şarkikaraağaç	30	65,53	15,212****	3	0,00
	Gelendost	27	46,91			
	Yalvaç	25	56,74			
	Eğirdir	22	36,77			
Komşularla görüşmek	Şarkikaraağaç	29	32,16	16,727****	3	0,00
	Gelendost	20	60,4			
	Yalvaç	22	52,98			
	Eğirdir	22	48,41			
Uyumak	Şarkikaraağaç	30	47,88	6,482*	3	0,09
	Gelendost	27	47,91			
	Yalvaç	25	51,02			
	Eğirdir	22	66,11			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$, ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

5.4. Kadınların Mutluluklarını Etkileyen Günlük Faaliyetler

Kadınların mutlu olma düzeyleri ile günlük faaliyetlerinin etkileri lojistik regresyon ile yorumlanmıştır. Modelde günlük faaliyetlerden; yemek hazırlama, çocuk bakımı, hayvansal ve bitkisel üretim faaliyetleri, ev işleri, komşularla sohbet, TV izlemek, ders çalışmak, ücretli çalışmak gibi etkinlikler yer almıştır. Modeldeki faktörler mutluluğu %31,0 oranında açıklamaktadır. Çocukları ile ilgilendikleri zamanın bir birim daha artması onların mutluluğunu 3,71 kat arttırmaktadır. Bahçe işleri ile uğraşmak 3.35; ücretli çalışma 3,00; komşularla sohbet etmek 2.91; hayvan bakımı 2.83; ev işleri ile ilgilenmek 2,82; yemek hazırlama 2,47; TV izlemek 2,25 kat mutluluğu artırmaktadır (Tablo 5.17).

Yapılan logistic regresyon analizi sonucu; Nagelkerke R^2 değeri 0.317 olarak elde edilmiş ve modelin uyum iyiliği konusunda yeterli bilgiyi vermektedir. Analizde uygulanan modelde; Hosmer and Lemeshow testinde verilen önem düzeyinin “sig” >0.05 ’ten büyük olması sonucunda modelin iyi bir model olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Omnibus test sonuçlarında da kurulan modelin önem düzeyi “sig” <0.05 olup model açısından anlamlı ve yeterli düzeydedir (Tablo 5.17).

Tablo 5.17. Kadınların mutlu olma eğilimlerini etkileyen faktörler, logistik regresyon modeli

Variables in the Equation		B	S,E,	Wald	Df	Sig,	Exp(B)	
Step 0	Constant	0,765	0,233	10,771	1	0,001	2.148	
Model Summary	-2 Log likelihood		Cox & Snell R Square		Nagelkerke R Square			
Step 1	84,466a	0,226			0,317			
Hosmer and Lemeshow Test								
Step		Chi-square		Df		Sig,		
1		1,977		7		0,961		
Step 1a	Variables in the Equation		B	S,E,	Wald	Df	Sig,	Exp (B)
Constant			-15,981	5,571	8,228	1	0,004	0
Çocuklarla ilgilenmek			1,311	0,439	8,916	1	0,003	3,71
Bahçe işleri ile uğraşmak			1,208	0,391	9,53	1	0,002	3,35
Ücretli çalışmak			1,098	0,411	7,15	1	0,007	3,00
Komsularla sohbet etmek			1,068	0,463	5,328	1	0,021	2,91
Hayvan bakımı			1,041	0,389	7,157	1	0,007	2,83
Ev işleri			1,035	0,461	5,041	1	0,025	2,82
Yemek hazırlamak			0,905	0,471	3,693	1	0,045	2,47
Tv izlemek			0,811	0,412	3,884	1	0,049	2,25
Ders çalışmak			0,652	0,533	1,492	1	0,222	1,92

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

5.5. Kadınların Örgütlenme Eğilimi

Kadınların; %42,3'ü kendilerinin herhangi bir birlik ya da kooperatife ortak olduğunu belirtmişler. En çok kayıt olunan örgütler sırasıyla; %10,6 Ziraat Odası, %6,7 Tarım Kredi Kooperatifi şeklindedir (Tablo 5.18).

Tablo 5.18. Kadınların örgütlenme eğilimi

Örgütlenme Durumu	Sayı	Yüzde
Ziraat odası	11	10,6
Tarım kredi kooperatifi	7	6,7
Sulama kooperatifi	6	5,8
Damızlık ve sığır yetiştiricileri birliği	6	5,8
Siyasi parti	5	4,8
Diğer dernek vb.	5	4,8
Tarım satış kooperatifi	4	3,8
Hiçbir birlik ve kooperatifte bulunmayanlar	60	57,7
Toplam	104	100

5.6. Kadınların Tarımsal Faaliyetleri

Kadınlar en çok %53,8 hasatta, en az %10,6 sulama ve gübreleme aşamasına katılmaktadır (Tablo 5.19).

Tablo 5.19. Tarımsal faaliyetler ve katılım eğilimleri*(%)

İfadeler	Hiç	Nadir	Ara sıra	Genelde	Daima
Sağım	52,9	1,9	4,8	4,8	35,6
Çapalama	11,5	13,5	13,5	26,0	34,6
Sulama ve gübreleme	28,8	23,1	18,3	19,2	10,6
Hasat	7,7	1,9	14,4	22,1	53,8
Ahır temizliği	55,8	3,8	4,8	12,5	23,1

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Kadınlar; Şarkikaraağaç ve Yalvaç İlçeler’inde sağımda, Eğirdir ve Yalvaç İlçeler’inde ise hasatta daha fazla zaman harcamaktadırlar (Tablo 5.20).

Tablo 5.20. İlçelere göre kadınların tarımsal faaliyetlere katılımları (Kruskal Wallis Testi)

Faaliyetler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Sağım işleri	Şarkikaraağaç	29	36,86	12,531***	3	0.006
	Gelendost	6	15,08			
	Yalvaç	18	34,69			
	Eğirdir	10	23,2			
Hasat işleri	Şarkikaraağaç	30	36,17	16,849***	3	0.001
	Gelendost	27	53,91			
	Yalvaç	25	59,68			
	Eğirdir	22	64,89			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$ **5.7. Sosyal Güvenlik Olanaklarının Varlığı**

Kadınların %43,2'si sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı, %42,4'ünün eşlerinin SGK'ya kayıtlı olduğunu, %5,8'i eşile birlikte SGK'ya kayıtlı olduğunu, %8,6'sı ise ne kendilerinin ne de eşlerinin SGK'ya kayıtlı olmadığını belirtmişlerdir. Kadınlar ortalama beş yıldır SGK'ya kayıtlıdır (Tablo 5.21).

Tablo 5.21. Sosyal güvenlik kurumuna kayıtlılık

Sosyal Güvenlik Kurumuna Kayıtlılık	Sayı	Yüzde
Evet	45	43,2
Hayır	9	8,6
Eşim kayıtlı	44	42,4
Her ikimizde	6	5,8
Toplam	104	100

Kadınların %68,3'ü aile işgücü, %25,0'ı ücretli/yevmiyeli ve %6,7'si ise kendi adına çalıştığını söylemişlerdir. Kadınların %43,3'ü kendisinin, %25,9'u eşinin tarım dışı geliri olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 5.22).

Tablo 5.22. Tarım dışı gelir

İfadeler	Sayı	Yüzde
Hayır	32	30,8
Evet	45	43,3

Ailelerin tarım dışı gelir kaynakları; %70,0'ı ücretli çalışma, %17,1'i serbest meslek, %12,8'ini diğer olarak belirtmişlerdir. %2,8'i yanıt vermemişlerdir (Tablo 5.23).

Tablo 5.23. Tarım dışı gelir kaynağı

Gelir Kaynakları	Sayı	Yüzde
Ücretli	49	70,0
Serbest meslek	12	17,1
Diğer	9	12,8
Toplam	70	100,0

Şarkikaraağaç ve Eğirdir İlçeler'inde ailelerin tarımsal geliri, ailenin gelirinden yüksektir. Eğirdir ve Yalvaç İlçeler'inde bulunan ailelerde tarım dışı gelir diğer ilçelere göre daha yüksektir (Tablo 5.24).

Tablo 5.24. İlçelere göre gelir kaynakları (Kruskal Wallis Testi)

Gelir Kaynakları	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Tarımın payı	Şarkikaraağaç	30	58.75	11,845***	3	0.008
	Gelendost	26	45.44			
	Yalvaç	23	36.37			
	Eğirdir	20	58.48			
Tarım dışı gelirin payı	Şarkikaraağaç	13	13.5	15,829***	3	0.001
	Gelendost	16	28.84			
	Yalvaç	18	33.92			
	Eğirdir	8	36.56			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$

Ailelerin %22,1'inin geliri; aylık 2.020,59 TL'nin altında, %44,2'sinin 2.020,59 TL, %33,6'sının ise 2.020,59 TL'nin üzerindedir. On yıl öncesine göre ailelerin gelirleri %31,7'sinin daha kötü, %34,6'sı aynı, %33,6'sı ise daha iyi olduğunu söylemişlerdir.

Kadınların elinde belli bir miktar parası olması durumunda; %59,7'sinin bu parayı aile ihtiyaçlarını karşılamak, %17,3'ünün tarım dışı ek gelir elde etmek, %16,3'ünün tarımsal üretimde kullanmak, %4,8'inin borçlarını ödemek için kullanmak istediklerini ve %1,9'u bir fikri olmadığını belirtmişlerdir.

5.8. Tarıma Devam Etme İsteklilikleri

Kadınların %50,0'ı en çok bitkisel üretimle ilgili tarımsal hedefleri olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 5.25).

Tablo 5.25. Tarımla ilgili geleceğe yönelik hedefler

Hedefler	Sayı	Yüzde
Hayvansal üretimle ilgili hedefler	13	27,1
Bitkisel üretimle ilgili hedefler	24	50,0
Diğer	11	22,9
Toplam	48	100,0

Tarımla ilgili gelecek hedefleri Eğirdir ve Yalvaç İlçeler'indeki ailelerde diğer ilçelere göre daha yüksektir (Tablo 5.26).

Tablo 5.26. İlçelere göre tarımla ilgili gelecek hedeflerinin varlığı (Kruskal Wallis Testi)

Değişken	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Tarımla ilgili hedeflerin varlığı	Şarkikaraağaç	30	47.97	6,994*	3	0.072
	Gelendost	27	45.46			
	Yalvaç	25	58.02			
	Eğirdir	22	61.05			

Önem düzeyi * $\alpha < 0,1$

Kadınlar tarımsal üretim maliyetlerinin fazla olduğunu ve tarımdan yeterli gelir elde edemediklerini (%33,3), tarımı sevmediklerini ve başka ideallerinin olduğunu (%20,4), tarımın yorucu olduğunu (%9,3) belirterek tarımla ilgili geleceğe yönelik hedeflerinin olmadığını, %37,0'ı ise bu konuda bir fikri olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 5.27).

Tablo 5.27. Tarımla ilgili gelecek hedeflerinin olmamasının sebepleri

İfadeler	Sayı	Yüzde
Sosyal sorunlar	11	20,4
Ekonomik sorunlar	18	33,3
Yorucu	5	9,3
Fikri yok	20	37,0
Toplam	54	100,0

Kadınların %42,3'ü tarımla ilgili konuları ailesiyle konuştuğunu ve %14,4'ü ailesiyle tarıma devam edeceğini belirtmişlerdir (Tablo 5.28).

Tablo 5.28. Tarımla ilgili konuların aile ile görüşülmesi* (%)

İfadeler	Hiç	Nadiren	Bazen	Genellikle	Daima
Tarımsal konuların aile ile konuşulması	7,7	4,8	12,5	32,7	42,3
Ailesi ile tarıma devam etmesi	21,2	23,1	21,2	20,2	14,4

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Aile içinde tarımsal üretimle ilgili konuların konuşulma eğilimi Gelendost İlçesi'nde diğer ilçelere göre daha fazladır (Tablo 5.29).

Tablo 5.29. İlçelere göre tarımla ilgili konuların aile içinde görüşülmesi (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Aile içinde tarımla ilgili konuları konuşmak	Şarkikaraağaç	30	49,38	8,351**	3	0.039
	Gelendost	27	65,72			
	Yalvaç	25	49,06			
	Eğirdir	22	44,43			

Önem düzeyi ** $\alpha < 0,05$

Kadınların mutluluklarında etkili olduğu düşünülen bazı faktörler ile ailelerin bazı özellikleri kullanılarak model oluşturulmuş ve mutlulukta etkili faktörler incelenmiştir. Tarım gelirindeki bir birimlik artış mutluluğu 3.1 kat arttırmaktadır. Çocuk sayısındaki bir birimlik artış mutluluğu 2.33 kat; evlilik yaşlarının bir birim artması 1.53 kat; kocanın yaşının bir birim artması 1.53 kat kadınların mutluluklarını arttırmaktadır (Tablo 5.30).

Yapılan lojistik regresyon analizi sonucu; Nagelkerke R² değeri 0.426 olarak elde edilmiş ve modelin uyum iyiliği konusunda yeterli bilgiyi vermektedir. Uygulanan modelde; Hosmer and Lemeshow testinde verilen önem düzeyinin “sig” >0.05’ten büyük olması sonucunda modelin iyi bir model olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Omnibus test sonuçlarında da kurulan modelin önem düzeyi “sig” <0.05 olup model açısından anlamlı ve yeterli düzeydedir (Tablo 5.30).

Tablo 5.30. Kadınların mutluluklarını etkileyen faktörler, lojistik regresyon analizi

Variables in the Equation		B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp(B)	
Model Summary		-2 Log likelihood		Cox & Snell R Square		Nagelkerke R Square		
Step 1		53,042a		0,289		0,426		
Hosmer and Lemeshow Test								
Step		Chi-square		Df		Sig.		
1		5,978		8		0,65		
Step 1a	Variables in the Equation		B	S.E.	Wald	Df	Sig.	Exp (B)
Constant			-14,032	5,469	6,582	1	0,01	0
Tarım geliri			1,134	0,38	8,899	1	0,003	3,11
Çocuk sayısı			0,844	0,483	3,054	1	0,031	2,33
Evlilik yaşı			0,426	0,204	4,361	1	0,037	1,53
Kocasının yaşı			0,424	0,194	4,8	1	0,028	1,53
Kadınların eğitim durumu			-0,11	0,152	0,52	1	0,471	0,90
Kocasının eğitim durumu			-0,172	0,134	1,637	1	0,201	0,84
Yaş			-0,292	0,177	2,733	1	0,048	0,75
Aile içinde tarımsal konuların konuşulması			-0,305	0,33	0,856	1	0,355	0,74

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

5.9. Çiftçilik Mesleği ile İlgili Görüşleri

Kadınların %22,1’i çiftçiliği sevdiğini; %5,8’i çiftçilikten elde ettiği gelirden memnun olduklarını söylemişlerdir. Kadınların %68,3’ü çocuğunun (ya da bir yakınının) çiftçi olmasını, %77,9’u da çocuğunun köyde yaşamasını istemediklerini

belirtmektedirler (Tablo 5.31). Ege Bölgesinde yapılan çalışmada, üreticilerin çoğunluğu gelir düşüklüğü ve tarımsal işlerin ağır olması nedeniyle çocuklarının veya yakınlarının çiftçilik yapmalarını istemediği belirtilmektedir (Yıldız, 2015).

Tablo 5.31. Çiftçilikten memnuniyet düzeyleri* (%)

İfadeler	Hiç	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
Çiftçiliği sevmesi	30,8	7,7	15,4	24,0	22,1
Çiftçilikten elde ettiği gelirden memnuniyeti	23,1	21,2	32,7	17,3	5,8
Çocuğunun/bir yakınının çiftçi olmasını istemesi	68,3	1,9	7,7	18,3	3,8
Çocuğunun köyde kalmasını/yaşammasını istemesi	77,9	2,9	8,7	9,6	1,0

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Her zaman

Çocuklarının çiftçilik yapmasını isteyen kadınlar Yalvaç'ta diğer İlçelere göre daha fazla, Şarkikaraağaç İlçesi'nde ise daha düşüktür. Yalvaç'taki kadınlar çocuklarının köyde kalmasını daha çok istemektedirler (Tablo 5.32).

Tablo 5.32. İlçelere göre kadınların çocuklarının köyde kalmasını ve çiftçi olmasını isteme eğilimleri (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Çocuğunun/yakınının çiftçi olmasını isteme	Şarkikaraağaç	30	44,47	11,207**	3	0.011
	Gelendost	27	50,63			
	Yalvaç	25	63,88			
	Eğirdir	22	52,82			
Çocuğun köyde kalmasını/yaşammasını isteme	Şarkikaraağaç	30	37,73	27,259***	3	0
	Gelendost	27	55,26			
	Yalvaç	25	71,36			
	Eğirdir	22	47,82			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$

5.10. Ailede Kararlara Katılım Düzeyleri

Kadınların %76,0'ı evle ilgili eşya vb. alımına, %73,1'i çocuklarının eğitimi ile ilgili kararlara katılım gösterirken; %39,4'ünün ürünlerin pazarlanmasında ve üretimle ilgili ekipman, tohum, gübre vb. alınması ile ilgili kararlara katılmadığı görülmektedir (Tablo 5.33).

Tablo 5.33. Kadınların ailede verilen kararlara katılma düzeyleri* (%)

İfadeler	Hiç	Nadiren	Bazen	Genellikle	Her zaman
Tarımsal üretimle ilgili kararlar	23,1	6,7	11,5	20,2	38,5
Üretimle ilgili ekipman, tohum, gübre v.b alımı	39,4	17,3	3,8	15,4	24,0
Hayvan alım-satım ve bakımı	38,5	11,5	10,6	13,5	26,0
Ürünlerin pazarlanması	39,4	9,6	8,7	23,1	19,2
Harcamalarla ilgili	7,7	8,7	7,7	33,7	41,3
Çocukların eğitimi	9,6	2,9	1,9	12,5	73,1
Arazi alım-satımı	16,3	3,8	16,3	20,2	43,3
Evle ilgili eşya, mobilya vb. alımındaki kararlar	1,0	-	4,8	18,3	76,0

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Her zaman

Gelendost İlçesi'nde aile içinde tarımsal üretimle ilgili konularda kararlara katılım eğilimi ve Şarkikaraağaç'ta hayvan alım satımı ile ilgili konularda aile içi kararlara katılım eğiliminin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır (Tablo 5.34).

Tablo 5.34. İlçelere göre ailedeki kararlara katılım durumu (Kruskal Wallis Testi)

Konular	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Ekipman-gübre-tohumla ilgili kararlara katılma	Şarkikaraağaç	30	56,37	6,756*	3	0,08
	Gelendost	27	60,39			
	Yalvaç	25	40,76			
	Eğirdir	22	50,89			
Hayvan alım-satım-bakım kararlarına katılım	Şarkikaraağaç	30	62,67	6,322*	3	0,097
	Gelendost	27	50,74			
	Yalvaç	25	43,4			
	Eğirdir	22	51,14			

Önem düzeyi $\alpha < 0,1$

5.11. Çevresi ile Sosyal İlişki Düzeyi

Kadınların %43,3'ünün aile ilişkilerinin, %22,1'inin akraba ilişkilerinin, %34,6'sının komşu ilişkilerinin iyi olduğu görülmektedir (Tablo 5.35).

Tablo 5.35. Kadınların ailesiyle ve çevresiyle olan sosyal ilişkileri* (%)

İlişkiler ve Düzeyleri	Hiç	Zayıf	Orta	İyi	Çok iyi
Aile ilişkileri	-	1,0	6,7	49,0	43,3
Akraba ilişkileri	-	5,8	35,6	36,5	22,1
Komşu ilişkileri	1,0	9,6	15,4	39,4	34,6

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Çok iyi

Kocası ile sorun yaşadığında kadınların %52,9'u, çocukları ile ilgili sorun yaşadıklarında %37,5'i, parasal sorun yaşadıklarında %32,7'si, tarımsal üretim sorunu yaşadıklarında %21,2'si, sağlıkla ilgili sorun yaşadıklarında da %10,6'sı yaşanan sorunu hiç kimseye danışmamaktadır (Tablo 5.36).

Tablo 5.36. Aile sorunlarını başkasına danışma eğilimi* (%)

İfadeler	Hiç	Nadir	Ara sıra	Genelde	Daima
Kocası ile sorun yaşadığında	52,9	15,4	18,3	9,6	1,0
Çocukları ile ilgili sorun yaşadığında	37,5	15,4	18,3	24,0	2,9
Tarımsal üretimle ilgili bir sorun yaşadığında	21,2	15,4	23,1	33,7	11,5
Sağlıkla ilgili bir sorun yaşadığında	10,6	13,5	22,1	43,3	9,6
Parasal sorun yaşadığında	32,7	17,3	16,3	21,2	6,7

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Gelendost İlçesi'nde çocuklarla ilgili sorunları çevrelerinde konuşacakları kişilerin olması; tarımla, sağlıkla ve parasal sorunlarla ilgili konularda çevrelerinde konuşacakları kişilerin olması diğer ilçelere göre daha fazladır (Tablo 5.37).

Tablo 5.37. İlçelere göre kadınların farklı konularda başkalarına danışma eğilimi (Kruskal Wallis Testi)

Danıştıkları Konular	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Çocuklarıyla ilgili	Şarkikaraağaç	28	45,46	20,843***	3	0
	Gelendost	27	69,57			
	Yalvaç	25	54,16			
	Eğirdir	22	33,98			
Tarımla ilgili sorunlar	Şarkikaraağaç	30	58,57	30,985***	3	0
	Gelendost	27	73,06			
	Yalvaç	25	43,62			
	Eğirdir	22	29,9			
Sağlıkla ilgili sorunlar	Şarkikaraağaç	30	56,03	24,801***	3	0
	Gelendost	27	70,17			
	Yalvaç	25	49,1			
	Eğirdir	22	29,86			
Parasal sorunlarla ilgili	Şarkikaraağaç	30	56,85	17,785***	3	0
	Gelendost	27	66,33			
	Yalvaç	25	50,5			
	Eğirdir	22	31,86			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$

5.12. Borç ve Kredi Kullanım Düzeyleri

Ailelerin %51,9'u borç ya da kredi almakta; %53,7'si tarımsal amaçlı, %46,3'ü diğer alanlarda borç ya da kredi kullandığını belirtmişlerdir (Tablo 5.38).

Tablo 5.38. Borç edinme ve kredi kullanma durumu

Borç Edinme ve Kredi Kullanma Durumu	Borç Alanlar	
	Tarım	Diğer
Sayı	29	25
Yüzde	53,7	46,3
Toplam	100,0	

Gelendost İlçesi'ndeki aileler tarımsal üretim için diğer ilçelere göre daha fazla kredi ve borç kullanma eğilimindedirler (Tablo 5.39).

Tablo 5.39. İlçelere göre borç ve kredi kullanım eğilimi (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Borç/kredi alma kullanma eğilimi	Şarkikaraağaç	30	53,23	11,812***	3	0,008
	Gelendost	27	65,94			
	Yalvaç	25	44,22			
	Eğirdir	22	44,41			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$

5.13. Tarımla İlgili Destekler Hakkında Bilgi Düzeyi

Kadınların %9,6'sının tarımsal desteklerden haberdar olup başvurduklarını, %43,3'ünün bilgisinin olduğu ama başvurmadıklarını, %47,1'inin hiç bilgisi olmadığını söylemişlerdir. Araştırmada kadınlar tarımsal konularda bilgi edinmek için Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerini hiç ziyaret etmediklerini söylemişlerdir.

5.14. Okuma Alışkanlıkları

Kadınların %80,8'inin dergi, %76,0'ının gazete ve %45,2'sinin kitap okumadığı görülmektedir (Tablo 5.40).

Tablo 5.40. Okuma alışkanlığı* (%)

Okuma Alışkanlığı	Hiç	Nadir	Ara sıra	Genelde	Daima
Gazete	76,0	12,5	6,7	3,8	1,0
Kitap	45,2	13,5	19,2	15,4	6,7
Dergi	80,8	5,8	8,7	1,0	3,8

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Kadınların gazete okuma alışkanlıkları Şarkikaraağaç ve Gelendost İlçeler'inde diğer ilçelere göre daha yüksektir (Tablo 5.41).

Tablo 5.41. İlçelere göre gazete okuma alışkanlığı (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Gazete okuma alışkanlığı	Şarkikaraağaç	30	58,38	7,886**	3	0,048
	Gelendost	27	57,8			
	Yalvaç	25	46,64			
	Eğirdir	22	44,64			

Önem düzeyi ** $\alpha < 0,05$

5.15. Kadınların Sosyal Medya Kullanım Düzeyleri

Kadınların %33,7'si Whatsapp'ı üç yıldır, %16,3'ü Instagram'ı iki yıldır, %8,7'si Facebook'u üç yıldır ve %6,7'si Youtube'yi 12 yıldır kullanmaktadırlar (Tablo 5.42).

Tablo 5.42. Sosyal medya kullanımı* (%)

Değişkenler	Hiç	Nadir	Ara sıra	Genelde	Daima	Kaç yıldır kullanıldığı
Facebook	49,0	12,5	11,5	18,3	8,7	3
Youtube	44,2	10,6	14,4	23,1	6,7	12
Instagram	50,0	9,6	5,8	18,3	16,3	2
Diğer (whatsapp)	25,0	1,9	7,7	31,7	33,7	3

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Sosyal medya kullanım düzeyi yaşa göre farklıdır. Yaşı daha genç olan kadınlar sosyal medyayı daha fazla kullanmaktadırlar. Sosyal medyayı kullananların eğitim düzeyleri daha yüksektir. Ülke ve dünya gündemini izleme eğilimleri ile sosyal medya kullanma düzeyleri arasında farklılık yoktur (Tablo 5.43).

Tablo 5.43. Kadınların sosyal medya kullanımları ile bazı özelliklerin karşılaştırılmasıyla oluşturulan T testi analiz sonuçları

Özellik	Sosyal medya kullanımı	Sayı	Ortalama	Standart hata	T değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Yaş	Düşük	50	36,74	4,948	5,062***	95,4	0
	Yüksek	54	30,74	7,029			
Eğitim süresi (yıl)	Düşük	50	7,2	3,301	4,042***	102,0	0
	Yüksek	54	9,94	3,600			
Ülke ve Dünya gündemini takip etme eğilimi	Düşük	50	2,7	1,266	1,193	102,0	0,2
	Yüksek	54	2,98	1,141			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

Sosyal medya kullanım eğilimleri ilçelere göre farklıdır. Gelendost İlçesi'ndeki kadınlar sosyal medyayı daha fazla kullanmaktadırlar. Yalvaç ve Gelendost İlçeleri'ndeki kadınlar Facebook ve Whatsapp'ı diğer ilçelere göre daha fazla ve uzun süre kullanmaktadırlar. Gelendost ve Yalvaçtaki kadınların gelirleri diğer ilçedeki kadınlara göre daha yüksek, Gelendost ve Yalvaçtaki kadınların gün içinde kendilerine daha çok zaman ayırdıkları araştırma sahasında gözlenmiştir (Tablo 5.44).

Tablo 5.44. İlçelere göre Facebook,Whatsapp ve Sosyal medya kullanım eğilimi (Kruskal Wallis Testi)

Sosyal Medya	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalaması	Ki Kare Değeri	Serbestlik Derecesi	P Değeri
Facebook	Şarkikaraağaç	18	24,17	6,652*	3	0,084
	Gelendost	16	31,88			
	Yalvaç	10	32,45			
	Eğirdir	9	17,94			
Whatsapp	Şarkikaraağaç	30	43,43	7,227*	3	0,065
	Gelendost	27	62,76			
	Yalvaç	25	56,02			
	Eğirdir	22	48,27			
Sosyal medya kullanımı	Şarkikaraağaç	30	45,45	6,802*	3	0,07
	Gelendost	27	65,06			
	Yalvaç	25	49,24			
	Eğirdir	22	50,41			

Önem düzeyi * $\alpha < 0,1$

Tarımla ilgili konularda bilgilenmede kadınların %48,1'i eş/dost ve akrabadan, %25,0'ı da televizyondan yararlanmaktadır (Tablo 5.45).

Tablo 5.45. Tarımda bilgilenirken kullanım eğilimi* (%)

Değişkenler	Hiç	Nadir	Ara sıra	Genelde	Daima
TV	11,5	13,5	19,2	25,0	30,8
Radio	71,2	13,5	3,8	5,8	5,8
Gazete	83,7	7,7	5,8	2,9	-
Broşür	95,2	1,0	2,9	1,0	-
Poster	96,2	-	-	-	-
Toplantı	85,6	8,7	4,8	1,0	-
Kurs	86,5	5,8	2,9	5,8	-
Ziraatçı	38,5	30,8	18,3	10,6	1,9
İlaç bayii	40,4	28,8	21,2	7,7	1,0
İnternet	35,6	13,5	26,9	21,2	2,9
Eş/dost/akraba/arkadaş	9,6	9,6	26,0	48,1	6,8
Kitap	89,4	2,9	5,8	1,0	1,0
diğer (belirtiniz)	2,9	1,0	-	-	-

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Kadınların tarımsal konularda bilgi edinme kaynaklarından yararlanma düzeyleri ilçelere göre farklıdır. Gelendost İlçesi'ndeki kadınların bilgi kaynaklarından daha fazla yararlandıkları saptanmıştır. İnfomal (köy içindeki eş-dost vb.) bilgi kaynakların yararlanma eğilimi de ilçelere göre farklıdır. Şarkikaraağaç'taki kadınlar tarımsal konularda bilgilenmede infomal kaynaklarından daha fazla yararlanmaktadırlar (Tablo 5.46).

Tablo 5.46. İlçelere göre kadınların tarımsal konularda bilgi kaynaklarını kullanma düzeyi (Kruskal Wallis Testi)

Bilgi kaynakları	İlçeler	Sayı	Sıra Ortalama	Ki Kare Değeri	Serbestlik Derecesi	P Değeri
Tüm bilgi kaynakları	Şarkikaraağaç	30	54,63	18,505***	3	0
	Gelendost	27	70,98			
	Yalvaç	25	44,04			
	Eğirdir	22	36,52			
Eş-dost-akraba	Şarkikaraağaç	30	62,57	7,974**	3	0,04
	Gelendost	27	53,39			
	Yalvaç	25	49,86			
	Eğirdir	22	40,68			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

Kadınların tarımda bilgi edinme alışkanlıkları ilçelere göre farklıdır. Özellikle Şarkikaraağaç ve Gelendost İlçeleri'nde radyo, gazete gibi kitle yöntemleri ve toplantı

ile kursların tarımda bilgi edinmek için kullanımı daha yüksek bulunmuştur. Ziraatçılarla görüşme eğilimi Eğirdir’de en düşüktür (Tablo 5.47).

Tablo 5.47. İlçelere göre bilgi kaynaklarını kullanım düzeyi (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Radyo	Şarkikaraağaç	30	53,73	14,381***	3	0,002
	Gelendost	27	65,31			
	Yalvaç	25	48,06			
	Eğirdir	22	40,14			
Gazete	Şarkikaraağaç	30	59,87	12,704***	3	0,005
	Gelendost	27	57,09			
	Yalvaç	25	46,18			
	Eğirdir	22	44			
Toplantı	Şarkikaraağaç	30	53,63	13,961***	3	0,003
	Gelendost	27	62,48			
	Yalvaç	25	46,96			
	Eğirdir	22	45			
Kurs	Şarkikaraağaç	30	50,57	13,381***	3	0,004
	Gelendost	27	63,13			
	Yalvaç	25	47,42			
	Eğirdir	22	47,86			
Ziraatçı ile görüşme	Şarkikaraağaç	30	48	8,552**	3	0,036
	Gelendost	27	65,87			
	Yalvaç	25	50,86			
	Eğirdir	22	44,09			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$

5.16. Kadınların Kendilerine Eğitim Verilmesini İstedikleri Konular

Kadınlar kırsalda üretilen ürünlerin pazarlanması (%51,0), ev ekonomisiyle ilgili konular (%39,4), dikiş-nakış, aşçılık gibi meslek kursları (%29,8), hayvansal üretimle ilgili (%27,0), organik tarım (%18,2) ve örtü altı tarım (%8,6) gibi konularda eğitim ve kurslara katılmak istemektelerdir (Tablo 5.48).

Tablo 5.48. Kendilerine verilmesini istedikleri eğitim konuları* (%)

Konular	Hiç istemem	İstemem	Orta	İsterim	Kesinlikle isterim
Ev ekonomisi	9,6	15,4	15,4	20,2	39,4
Hayvancılık	32,7	10,6	10,6	19,2	26,9
Organik tarım	16,3	12,5	22,1	30,8	18,3
Örtü altı üretimi	53,8	5,8	13,5	18,3	8,7
Pazarlama	19,3	3,8	9,6	16,3	51,0
Meslek kazandırma kursları	8,7	7,7	21,2	32,7	29,8

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç İstemem – 5: Kesinlikle isterim

Eğitim veya kurs programlarının düzenlenmesinde; ev ekonomisi ile ilgili konularda Gelendost ve Şarkikaraağaç; hayvancılıkla ilgili Şarkikaraağaç ve Yalvaç; örtüaltı yetiştiricilik ile ilgili Gelendost İlçeler’indeki kadınlar daha fazla eğitim ve kurs talep etmektedirler. Şarkikaraağaç’taki kadınlar pazarlama ile ilgili konulara daha az ilgi duymaktadırlar (Tablo 5.49).

Tablo 5.49. İlçelere göre kadınların eğitim talep ettikleri konular (Kruskal Wallis Testi)

Eğitim Konuları	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Ev ekonomisi	Şarkikaraağaç	30	62,23	24,765***	3	0
	Gelendost	27	64,00			
	Yalvaç	25	50,84			
	Eğirdir	22	27,00			
Hayvansal üretim	Şarkikaraağaç	30	69,77	26,595***	3	0
	Gelendost	27	44,63			
	Yalvaç	25	59,72			
	Eğirdir	22	30,41			
Örtüaltı yetiştiricilik	Şarkikaraağaç	30	50,30	11,42**	3	0,01
	Gelendost	27	67,22			
	Yalvaç	25	47,96			
	Eğirdir	22	42,59			
Pazarlama	Şarkikaraağaç	30	35,52	16,481***	3	0,001
	Gelendost	27	62,31			
	Yalvaç	25	60,08			
	Eğirdir	22	55,00			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$

5.17. Kadınların Kırsal Yaşama Bakışları

Kadınların %65,4’ü kendilerini kentte yaşayanlardan daha mutlu olduklarını düşündüklerini, %25,0’ı kentte yaşamak istemediklerini ve köyü sevdiklerini söylemişlerdir. Kadınların %78,9’u köyde tarım dışı iş olanağının kırsalda yaşamayı motive edeceğine inanmaktadırlar (Tablo 5.50).

Tablo 5.50. Kadınların kırsal yaşama bakışları* (%)

İfadeler	Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Köyde tarım dışı iş önemli	1,9	1,9	6,7	10,6	78,9
Kentte yaşamayı isterim	25,0	9,6	14,4	24,0	26,9
Kentte yaşayanlar daha mutlu	65,4	12,5	11,5	5,8	4,8

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç Katılmıyorum – 5: Kesinlikle Katılıyorum

Araştırma sahasında Eğirdir İlçesi'ndeki kadınlar ilçe merkezinde sigortalı iş imkanının daha fazla olduğunu, Şarkikaraağaç ve Gelendosttaki kadınlar ise sosyal imkan ve faaliyetlere erişimde kentte yaşamının önemli olduğunu düşünmektedirler. Yalvaçta'ki kadınlar ise köyü sevdiklerini ancak köyde yaşamada tarım dışı iş imkanlarının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Eğirdir ve Şarkikaraağaç'taki kadınların kentte yaşama isteği yüksek, Yalvaç'ta ise düşüktür. Köyde tarım dışı istihdam olanaklarının geliştirilmesinde Şarkikaraağaç'taki kadınların talebi daha düşüktür. Gelendost'taki kadınların, kentteki hemcinslerinin daha mutlu olduklarını düşünme eğilimleri yüksektir (Tablo 5.51).

Tablo 5.51. İlçelere göre kadınların kırsal yaşama bakışları (Kruskal Wallis Testi)

Görüşler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Köyde tarım dışı istihdamı önemli görme	Şarkikaraağaç	30	43,83	8,384**	3	0,039
	Gelendost	27	60,06			
	Yalvaç	25	53,12			
	Eğirdir	22	54,34			
Şehirde yaşama arzusu	Şarkikaraağaç	30	57,43	7,089*	3	0,069
	Gelendost	27	53,74			
	Yalvaç	25	39,32			
	Eğirdir	22	59,23			
Şehirdekiler daha mutlu olduğuna inanma	Şarkikaraağaç	30	55,3	6,963*	3	0,073
	Gelendost	27	61,07			
	Yalvaç	25	47,74			
	Eğirdir	22	43,57			

Önem düzeyi ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

5.18. Köyde Yaşama Nedenleri

Kadınların kırsalda yaşamasını etkileyen nedenler; geçim kaynağının kırsalda olması (%71,2), evlilik (%44,2), köy yaşamının ucuz olması (%37,5), köy yaşamını sevmesi (%30,8) ve aile bağları (%18,2) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 5.52).

Tablo 5.52. Kadınların köyde yaşamalarındaki nedenler* (%)

Nedenler	Hiç etkili değil	Etkili değil	Orta	Etkili	Çok etkili
Evlilik	7,7	5,8	8,7	33,7	44,2
Aile bağları	12,5	5,8	12,5	51,0	18,2
Köy yaşamını sevmesi.	7,7	7,7	14,4	39,4	30,8
Köyde yaşamın ucuzluğu	4,8	3,8	13,5	40,4	37,5
Geçim kaynağının köyde olması	-	3,8	2,9	16,3	71,2
Diğer	2,9	-	-	-	-

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç etkili değil – 5: Çok etkili

Kadınların kırsalda yaşamasını olumsuz etkileyen etmenler; iş imkanlarının yokluğu (%67,3), eğitim koşullarının eksikliği (%57,7), sağlık olanaklarının yetersizliği (%52,9) şeklinde sıralanmıştır (Tablo 5.53).

Tablo 5.53. Köyde yaşamaktan memnuniyet düzeyi* (%)

Değişkenler	Hiç m. Değilim	Memnun değilim	Orta	Memnunum	Çok memnunum
Aile yaşantısı	4,8	2,9	13,5	49,0	29,8
Sağlık	52,9	18,3	12,5	8,7	7,7
İş	67,3	9,6	15,4	4,8	2,9
Eğitim	57,7	5,8	17,3	15,4	3,8
Yaşam standardı	7,7	11,5	45,2	30,8	4,8
Köydeki koşullar	19,2	6,7	33,7	32,7	7,7

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç memnun değilim – 5: Çok memnunum

Kadınların %33,7'si köyde yaşamaktan mutlu ve %6,7'si de köydeki kadınların köyde yaşamaktan mutlu olduğunu düşünmektelerdir (Tablo 5.54).

Tablo 5.54. Köydeki yaşamdan mutlu olma düzeyi* (%)

İfadeler	Hiç değil	Nadir	Orta	Mutlu	Çok mutlu
Köyde yaşamaktan mutlu	22,1	3,8	18,3	22,1	33,7
Köydeki kadınlar köyde yaşamaktan mutlu	25,0	11,5	33,7	23,1	6,7

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç değil – 5: Çok mutlu

5.20. Kadınların Köy Dışına Çıkma Eğilimleri

Isparta İl ve İlçe merkezine kadınların %85,0'ı haftada bir, %12,0'ı ayda bir ve %3,0'ı daha uzun sürede gitmektedirler. Kadınların %2,0'ı kent merkezine hiç gitmediğini, %89,0'ı herhangi bir nedenle başka bir kente gittiğini ve %9,0'ı yurt dışına çıktığını belirtmişlerdir.

5.21. Ailelerinden Göç Edenlerin Varlığı

Kadınların ailelerinin %78,9'unda kente göç vardır (Tablo 5.55).

Tablo 5.55. Kadınların ailesinde göç edenlerin varlığı

Göç Edenlerin Varlığı	Sayı	Yüzde
Göç eden yok	22	21,1
Göç eden var	82	78,9
Toplam	104	100

Aileden göç edenlerin %77,0'ı herhangi bir işte çalıştığı, %22,0'ının çalışmadığı ve çoğunlukla ev hanımı olduğu, %1,0'ının da emekli olduğu söylenmiştir. Göç edenlerin %75,6'sının on yıldan önce, %24,4'ünün on yıldan sonra göç ettiği söylenmiştir. %47,5'inin yurt içi illere, %35,3'ünün Isparta İl merkezine ve İlçelerine, %21,9'unun yurt dışına göç ettiği söylenmiştir. Kırılsaldan göçte gelir yetersizliğinin etkili olduğu belirtilmektedir (Yalçın ve Kara, 2016).

5.22. Kadınların Göç Etme Eğilimleri

Katılımcıların %49,0'ı köyden göç etmeyi düşündüğünü belirtmişlerdir ve göçün gerekçelerini; sosyal (%19,2), ekonomik (%18,2) ve sosyoekonomik (%11,5) sebepler olarak belirtmişlerdir. Göç etmek istemeyenlerin %37,5'inin belirttiği en önemli neden köyü sevmeleri ve köy yaşamına alışmış olmalarıdır (Tablo 5.56).

Tablo 5.56. Kadınların göç etme isteği

Göç Etme Durumu	Sayı	Yüzde
Hayır	53	51,0
Evet	51	49,0
Toplam	104	100

Daha genç olanlar tarımın zor olduğunu düşünmekte, girdi maliyetlerinin yüksekliği ve gelir düşüklüğü nedenleriyle tarım dışı işleri istemektedirler. Ayrıca, daha iyi sosyal-kültürel imkanlara sahip olmak için de köyden ayrılmayı arzulamaktadırlar. Eğitim düzeyi arttıkça göç etme isteği artmaktadır. Kocasının eğitim düzeyi yüksek olan kadınların göç etme isteği de yükselmektedir. Göç etme isteği olanlar daha genç, tarım dışında farklı konulara ilgi duyan, öğrenim gören ve sosyal medyayı daha sık kullananlardır. Tarımsal faaliyetlere gün içerisinde daha fazla zaman ayıranların göç etme isteği düşük olup, tarımın bildikleri iş olması sebebiyle köyde kalmayı tercih etmektedirler. Gelirde tarımın payı arttıkça göç isteği azalmaktadır. Göç etme isteği olan çocuklu kadınların köyde yetersiz eğitim koşullarının olması, çocuklarına ait kendilerini geliştirebilecekleri, çocuklarının eğlenebileceği ve verimli vakit harcayacakları oyun, park alanlarının olmamasından dolayı kadınlar çocuklarının köyde yaşamalarını da pek arzulamamaktadırlar. Köy yaşamından mutlu olanlar göç etmeyi düşünmemektedirler. Göç etmeyi düşünmeyenler köydeki yaşamın ekonomik olarak ucuz olduğunu belirtmektedirler. Göç etmeyi düşünenlerin ise köy yaşamından memnuniyet düzeyleri düşüktür (Tablo 5.57).

Tablo 5.57. Bazı kişisel özelliklere göre göç etme isteği (T-testi)

Değişkenler	Köyden göç etme isteği	Sayı	Ortalama	Standart sapma	T değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Yaş	İstemiyor	52	35,67	5,182	3,21***	90,0	0,00
	İstiyor	52	31,58	7,601			
Eğitim süresi (yıl)	Hayır	52	7,5	3,529	3,23***	102,0	0,00
	Evet	52	9,75	3,569			
Kocasının eğitim süresi (yıl)	Hayır	46	8,52	3,075	2,53**	82,0	0,01
	Evet	38	10,26	3,21			
Tarımsal faaliyetlere ayrılan günlük süre (saat)	Hayır	52	5,33	2,273	1,84*	102,0	0,07
	Evet	52	4,52	2,192			
Gelirde tarımın payı (%)	Hayır	49	90,41	17,225	1,78*	80,1	0,08
	Evet	50	81,88	28,975			
Çocuk köyde yaşamasını isteme	Hayır	52	0,4	0,495	1,91*	99,7	0,06
	Evet	52	0,23	0,425			
Köyde yaşamayı sevme	Hayır	52	4,21	0,893	3,96***	90,5	0,00
	Evet	52	3,35	1,297			
Köy yaşamını ucuz bulma	Hayır	52	4,21	0,893	1,88*	102,0	0,06
	Evet	52	3,83	1,167			
Köydeki memnuniyet düzeyi	Hayır	52	4,13	0,908	1,79*	102,0	0,08
	Evet	52	3,79	1,054			
Sosyal medya kullanım durumu	Hayır	52	8,9	4,456	3,48***	102,0	0,00
	Evet	52	12,06	4,771			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$; ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

Göç etme isteği kadınların çalışıp, çalışmamalarına göre anlamlıdır. Çalışmayanların %62,5'i göç etmek istemektedir. Çalışanlarda bu oran düşük olup, oran %44,4 hesaplanmıştır. Bekarların %77,8'i, evlilerin de %44,2'si göç etmeyi arzulamaktadırlar. Göç etme isteği medeni duruma göre anlamlıdır. Bekar olanların göç etme arzusu daha yüksektir. Evli olanların çoğunluğu alışılan düzeni terk etmek istemedikleri için eşlerinin ve ailelerinin köyden göç etmelerini istememektedirler (Tablo 5.58).

Tablo 5.58. Göç etme eğilimi ile bazı kişisel özelliklerin karşılaştırılması (Ki kare testi)

Özellik	Gruplar	Değerler	Köyden göç etme isteği			Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
			Hayır	Evet	Toplam			
Çalışıp, çalışmadığı	Çalışmıyor	Sayı	12	20	32	2,889*	1	0,08
		Yüzde	37,50	62,50	100,00			
	Çalışıyor	Sayı	40	32	72			
		Yüzde	55,60	44,40	100,00			
	Toplam	Sayı	52	52	104			
		Yüzde	50,00	50,00	100,00			
Medeni durumu	Bekar	Sayı	4	14	18	6,718**	1	0,01
		Yüzde	22,20	77,80	100,00			
	Evli	Sayı	48	38	86			
		Yüzde	55,80	44,20	100,00			
	Toplam	Sayı	52	52	104			
		Yüzde	50,00	50,00	100,00			

Önem düzeyi ** $\alpha < 0,05$; * $\alpha < 0,1$

Göç etmek isteyenler daha genç, çoğunlukla bekar, çalışmayan, eğitim seviyesi yüksek, sosyal medya kullanım alışkanlığı fazla, tarımsal faaliyetlere daha az zaman ayıran, gelirlerinde tarımın payı daha az, köy yaşamını ucuz bulmayan, köy yaşamından memnun olmayan ve köyde yaşamayı sevmeyen kadınlardır. Ayrıca, bu kadınlar çocuklarının da köyde yaşamalarını istememektelerdir (Tablo 5.59).

Tablo 5.59. Köyden göç etmek isteyenlerin bazı kişisel tutumları ve özellikleri

Tutum ve özellikler	Göç etme isteği	
	İstemeyenler	İsteyenler
Yaş	daha yaşlı	daha genç
Eğitim süresi (yıl)	daha düşük	daha yüksek
Kocasının eğitim süresi	daha düşük	daha yüksek
Tarımsal faaliyetlere ayrılan süre	daha fazla	daha az
Gelirde tarımın payı	yüksek	düşük
Köyde yaşamayı sevme düzeyi	daha çok seviyor	daha az seviyor
Köyde yaşamayı ucuz bulma durumu	daha ucuz buluyor	bulmuyor
Köydeki yaşamdan memnuniyet düzeyi	memnun	daha az memnun
Sosyal medya kullanım eğilimi	düşük	yüksek
Çalışıp, çalışmadığı	çalışıyor	çalışmıyor
Medeni durumu	çoğunlukla evliler	çoğunlukla bekarlar
Çocuklarının köyde yaşamasını isteme	istiyor	İstemiyor

Kadınların %25,0'ı köyde hoşlanmadıkları konuların olmadığını belirtmişlerdir (Tablo 5.60).

Tablo 5.60. Köyde bulunması istenilmeyen durumların varlığı* (%)

İfade	Hiç	Nadir	Bazen	Genelde	Daima
Köyde istenmeyen durumların varlığı	25,0	38,5	29,8	5,8	1,0

*Beşli Likert Ölçeği 1:Hiç – 5: Daima

Kadınların %75,0'ı köyde yaşayan ailelerin gelenekselci yaklaşımı ve toplumsal baskısından dolayı köy içinde rahat dolaşamadığını, %18,1'i köyde komşuları ile görüşmeleri sonucunda birbirlerinin dedikodusunun yapılmasını, %6,9'u köyde yapılan düğünlere çevresel etmenlerden dolayı gereksiz masraf harcaması yapmak zorunda hissettiklerinden dolayı, köyün adet ve geleneklerinden hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir (Tablo 5.61).

Tablo 5.61. Kadınların köyde hoşlanmadıkları konular

Hoşlanmadıkları konular	Sayı	Yüzde
Köy içinde rahat dolaşamamak	54	75,0
Dedikodu	13	18,1
Adet ve gelenekler	5	6,9
Toplam	72	100,0

Köyde bulunmasını istemedikleri sosyo-kültürel eğilimlerden ve geleneklerden Gelendost'taki kadınlar daha çok yakınmaktadırlar (Tablo 5.62).

Tablo 5.62. İlçelere göre kadınların köyde hoşlanmadıkları konuların varlığı (Kruskal Wallis Testi)

Değişkenler	İlçeler	Sayı	Sıra ortalaması	Ki kare değeri	Serbestlik derecesi	P değeri
Köyde istemedikleri sosyo-kültürel değerlerin varlığı	Şarkikaraağaç	30	35,92	22,627***	3	0
	Gelendost	27	70,5			
	Yalvaç	25	47,36			
	Eğirdir	22	58,86			

Önem düzeyi *** $\alpha < 0,01$

5.23. Yaşadıkları Ev ile İlgili Bilgiler

Kadınların yaşadığı ev ile ilgili genel bilgiler incelenmiştir. Kadınların %17,0'ının evi kira, %36,5'inin evi kendine ait, %46,1'inin oturduğu ev ise anne ve babasına aittir. Kadınların evlerinin %79,8'i tuğla, %10,6'sı kerpiç, %6,7'si taştan geri kalan %3,8'i ise betondan inşa edilmiştir. Kadınların yaşadıkları evlerin %90,4'ünde

tuvalet ve banyo evin içinde, %9,6'sında ise dışındadır. Kadınların %73,3'ünün evlerinde birçok elektrikli ev aletleri, iletişim araçları ve otomobil bulunmakta olup, teknolojik olanaklar bakımından durumlarının iyi olduğu söylenebilir. Kadınların %56,8'inin internet erişimi, %47,2'sinin bilgisayarı ve %87,5'inin sabit telefonunun olmadığı saptanmıştır. Özellikle cep telefonlarının yaygınlaşması sonucu sabit telefonların kullanım oranının düşmesi söz konusudur (Tablo 5.63).

Tablo 5.63. Bazı araç ve ekipmanların varlığı

Araç ve ekipmanlar	Var		Yok	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Buzdolabı	104	100	-	-
Elektrikli fırın	102	98,0	2	2,0
Renkli TV	104	100	-	-
Çamaşır makinası	104	100	-	-
Bulaşık makinası	82	78,8	22	21,2
Sabit telefon	13	12,5	91	87,5
Cep telefonu	101	97,1	3	2,9
Elektrik süpürgesi	103	99,0	1	1,0
Derin dondurucu	90	86,5	14	13,5
Bilgisayar	55	52,8	49	47,2
İnternet	45	43,2	59	56,8
Otomobil	78	75,0	26	25,0
Traktör	80	76,9	24	23,1
Diğer (çapa motoru, pat pat motor vb.)	7	6,7	97	93,3

5.24. Köy Sorunları

Araştırmada incelenen köylerin sorunlarından biri olan sosyal olanakların eksikliği ilçeler arasında incelendiğinde; en önemli sorun %36,5 ile öğretmen eksikliği olduğu ve en çok Şarkıkaraağaç İlçesi'nde görüldüğü, onu %32,9'u sağlık personeli eksikliği, %16,5'i festival-kafe ve parkların yokluğu, %14,1'i köyden ilçeye ulaşımın yetersizliği izlemektedir (Tablo 5.64).

Tablo 5.64. İlçelere göre köylerin sorunu (sosyal olanakların eksikliği %)

İlçeler	Öğretmen eksikliği	Sağlık personeli eksikliği	Köyden ilçeye ulaşım yetersizliği	Festivaller-kafeler ve parkların yokluğu
Şarkikaraağaç	12,9	14,1	12,9	4,7
Gelendost	7,1	1,2	0,0	4,7
Yalvaç	2,4	3,5	0,0	4,7
Eğirdir	14,1	14,1	1,2	2,4
Toplam	36,5	32,9	14,1	16,5

Köyün sorunları arasında altyapı eksikliğinin önemi incelediğinde; en çok %37,2 ile yolların bozukluğu ve en az etkili olduğu söylenen sorun ise %4,7 ile okul üst geçidinin yokluğudur (Tablo 5.65). İzmir’de çiftçilerin tarımda kalma eğilimlerini arttırmak için arazilerde yol, sulama ve elektrifikasyon gibi sorunlarının çözülmesinin yararlı olduğu saptanmıştır (Boyacı, 2000).

Tablo 5.65. İlçelere göre köylerin sorunu (altyapı eksikliği %)

İlçeler	Yolların bozukluğu	Kanalizasyon sorunu	İçme suyu yetersizliği	Düğün salonu yokluğu	Okul üst geçidinin olmaması
Şarkikaraağaç	16,3	4,7	4,7	0	0
Gelendost	11,6	2,3	9,3	0	4,7
Yalvaç	7,0	4,7	7,0	2,3	0
Eğirdir	2,3	9,3	7,0	7,0	0
Toplam	37,2	20,9	27,9	9,3	4,7

Köyün sorunlarından bir diğeri de geleneksel yapının kadınlar üzerindeki etkileri olup, en çok Eğirdir İlçesi’nde hissedilmektedir. Sigortalı iş imkanlarının yokluğu ise %38,5 ile en çok Şarkikaraağaç İlçesi’nde görülmektedir (Tablo 5.66).

Tablo 5.66. İlçelere göre köylerin sorunu (gelneksel yapı-istihdam)

İlçeler	Geleneksel yapı		Sigortalı iş imkanlarının yokluğu	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Şarkikaraağaç	2	14,3	5	38,5
Gelendost	3	21,4	4	30,8
Yalvaç	4	28,6	4	30,8
Eğirdir	5	35,7	0	0
Toplam	14	100	13	100

5.25. Köyden Göçün Gerçekleşmemesinde Kadınların Etkili Yaklaşımları

Köyde yaşamada, sosyal olanakların etkisi önemli olup, kadınların %40,5'i sosyal imkan ve faaliyetlerin geliştirilmesinin, %24,1'i çay bahçesi varlığının, %15,2'si okulda öğretmen kadrosunun yeterli olmasının, %12,7'si kadınlara yönelik mesleki eğitim kurslarının açılmasının, %7,6'sı köydeki sağlık ocağının personel varlığının iyileştirilmesinin köyde kalmayı motive edeceğini düşünmektedir (Tablo 5.67).

Tablo 5.67. Köyden göçün gerçekleşmemesinde sosyal olanakların etkisi (%)

İlçeler	Sosyal imkan ve faaliyetlerin geliştirilmesi	Çay bahçesinin varlığı	Öğretmen kadrosu yeterliliği	Kadınlara yönelik mesleki kursların olması	Sağlık personellerinin varlığı
Şarkikaraağaç	11,4	6,3	2,5	2,5	1,3
Gelendost	13,9	3,8	5,1	7,6	1,3
Yalvaç	8,9	10,1	3,8	1,3	2,5
Eğirdir	6,3	3,8	3,8	1,3	2,5
Toplam	40,5	24,1	15,2	12,7	7,6

Kırsal kesimden kente göçün en önemli sebebinin "işsizlik" olduğu saptanmıştır (Zırhlıoğlu, 2010). Bu çalışmada da benzer sonuç elde edilmiş olup, köyde sigortalı iş imkanlarının olması, kadınlara iş ve eğitim fırsatlarının sağlanmasının kadınların köyde kalmasında etkili olduğu görülmektedir. Gelendost İlçesi'ndeki kadınların %33,3'ü sigortalı iş imkanları olmasının ve Eğirdir İlçesi'ndeki kadınların %38,5'i kadınlara iş ve eğitim fırsatlarının sağlanmasının kente göçün durudurulmasında etkili olduğunu vurgulamışlardır (Tablo 5.68).

Tablo 5.68. Köyde iş imkanlarının ve eğitim fırsatlarının sağlanması

İlçeler	Sigortalı iş imkanının sağlanması		İş ve eğitim fırsatlarının sağlanması	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Şarkikaraağaç	9	21,4	3	23,1
Gelendost	14	33,3	2	15,4
Yalvaç	12	28,6	3	23,1
Eğirdir	7	16,7	5	38,5
Toplam	42	100	13	100

Kadınlar köyde tarımsal ürün desenlerine yönelik fabrikaların açılmasının, köyden göçün frenlenmesinde önemli olduğunu ve aile geçimine katkı sağlayacağını belirtmişler ayrıca, köy altyapılarının iyileştirilmesinin önemi vurgulanmıştır (Tablo 5.69).

Tablo 5.69. İlçelere göre köylerde ürün desenine uygun fabrikaların kurulması ve altyapı sorununun iyileştirilmesi

İlçeler	Ürün desenine yönelik fabrikaların açılması	
	Sayı	Yüzde
Şarkikaraağaç	5	23,8
Gelendost	6	28,6
Yalvaç	2	9,5
Eğirdir	8	38,1
Toplam	21	100,0

Kadınlar, kente göçün engellenmesinde tarımsal üretimin etkili olduğunu düşünmekte olup bu nedenle köylünün tarım destekleri hakkında bilinçlenmesinin (%59,1), ürünlerin pazarlanması için hâl ve kooperatiflerin kurulmasının (%40,9) köy yaşamına olumlu katkı yapacağını belirtmişlerdir (Tablo 5.70).

Tablo 5.70. Tarımsal üretimin devamlılığının sağlanması

İlçeler	Tarımsal konular ve destekler hakkında bilinçlendirme		Ürünlerin pazarlanması için hâl ve kooperatiflerin kurulması	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Şarkikaraağaç	6	27,3	4	18,2
Gelendost	6	27,3	0	0,0
Yalvaç	0	0,0	3	13,6
Eğirdir	1	4,5	2	9,1
Toplam	13	59,1	9	40,9

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Isparta’da Şarkikaraağaç, Gelendost, Yalvaç ve Eğirdir İlçeler’inden toplam 12 köydeki 18 ve 40 yaşları arasındaki 104 kadınla görüşülmüş, kırsal yaşama ve tarıma bakışları ile köyde yaşama istekleri incelenmiştir.

Kadınların yaş ortalaması 33,6, eğitim düzeyleri ise ortalama 8,6 yıldır. Kadınların %82,7’si evli ve ortalama iki çocukları vardır. Kadınların %57,7’si çekirdek ailede yaşamakta ve aileler ortalama beş kişiden oluşmaktadır. Görüşülen kadınların %65,4’ü tarımla, %8,6’sı farklı işlerle (işçi, memur, esnaf gibi) uğraşmakta, %18,3’ü ev kadını, %7,7’si ise öğrencidir.

Tarım işletmelerinde ortalama arazi genişliği 55.7 daa olup; Isparta İl ortalamasının üzerinde, Türkiye ortalamasının (59 daa) altındadır. Toplam işlenen arazi ilçelere göre farklıdır. Yalvaç’ta işletme arazileri diğer ilçelere göre daha geniştir. Araziler ortalama 8.8 parçadan oluşmaktadır. Araştırma yöresinde tarla bitkisi (%34,0), meyve (%29,1), yem bitkileri (%23,0), sebze (%10,4) ile tıbbi ve aromatik bitkiler (%3,6) yetiştirilmektedir. Kadınların %60,6’sı hayvancılıkla uğraşmaktadır. Kadınlar (ailelerinin) büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinin %90,8’ini, küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin %76,4’ünü, tavukçuluğun %33,1’ini ve arıcılığın %70,4’ünü pazar için yaptıklarını belirtmişlerdir.

Kadınlar günde ortalama 4.6 saat çalışmakta ve günlük faaliyetleri hayvan bakımı, bağ-bahçe ve tarla işleri, serada çalışma ve ücretli tarım işçiliği şeklindedir. Gelendost İlçesi’ndeki kadınlar diğer ilçelere göre çocukları ve komşuları ile iletişime daha fazla zaman ayırmaktadırlar. Kadınların mutlu olma eğilimlerini çocuklarına ayrılan zaman, arttırmaktadır. Kadınların çocuklarının kırsalda daha iyi eğitim, sağlık, sosyal imkan ve hizmetlere erişmesi, çocuklarının refahı ve mutluluğu kadınların kırsaldaki mutluluğunu motive edeceği açıktır.

Kadınlar tarımdaki etkinliklerinin %53,6'sını hasat, %10,6'sını da sulama ve gübreleme işlerine ayırmaktadırlar. Isparta'da incelenen hemen hemen her köyde "Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri" mevcuttur. Ancak araştırmada kadınların yalnızca %42,3'ü herhangi bir kooperatif ya da birliğe ortak olduğu ve kooperatifler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları gözlemlenmiştir. Kadınların kendi adlarına en çok kayıtlı oldukları örgütler ise sırasıyla; %10.6 Ziraat Odası, %6.7 Tarım Kredi Kooperatifidir. Kadınların %43,2'si ortalama beş yıldır SGK'ya kayıtlıdır.

Kadınların %43,3'ünün tarım dışı geliri bulunmaktadır. Ailelerin %51,9'u borç ya da kredi almakta; bunun %53,7'sini tarımsal amaçlı, %46,3'ünü ise diğer alanlarda kullanmaktadırlar. Tarımda gelir düşüklüğü nedeni ile kadınların %32,7'sinin tarımda geleceğe yönelik hedefleri yoktur. Kadınların %78,9'u tarım dışı iş olanakları varlığının kırsalda yaşamayı motive edeceğini düşünmektedirler. Kadınların %78,8'i geçimlerini sağlayabilecekleri daha iyi seçenekleri olmadığı için ailelerinin tarıma devam etmeyi düşündüğünü söylemişlerdir. Kadınlara göre evlilik, birleşik aile olmak, ve sınırlı ekonomik imkanlar kırsalda yaşama ve tarıma devam etme nedenleridir.

Tarımla ilgili gelişmeleri kadınların %48,1'i eş/dost ve akrabadan, %25,0'ı da televizyondan öğrenmektedirler. Kadınların %47,1'i tarımda kadınlara verilen desteklerden habersizdir. Kadınlar tarımsal konularda bilgi edinmek için Tarım İl ve İlçe Müdürlüklerini hiç ziyaret etmediklerini söylemişlerdir. Kadınlar günlük etkinlikleri dışında kalan zamanlarında; ürün pazarlama (%51,0), ev ekonomisi konuları (%39,4), dikiş-nakış, aşçılık gibi meslek edindirme ve beceri kazandırma kursları (%29,8), hayvansal üretim (27,0), organik tarım (%18,2) ve örtü altı tarım (%8,6) ile ilgili eğitim programlarına ve kurslara katılmak istediklerini söylemişlerdir. Kadınların %56,8'inin internet erişimi, %47,2'sinin bilgisayarı yoktur. Kadınlar Facebook, Instagram ve diğer (Whatsapp) vb. gibi sosyal medya araçlarını ortalama üç yıldır, Youtube'u ise ortalama 12 yıldır kullanmaktadırlar. İnternet ve sosyal medyayı kullanan kadınların daha genç, daha eğitilmiş oldukları, gelecekte tarım yapmak istemedikleri ve köyde yaşamak istemedikleri saptanmıştır.

Kadınların %68,3'ü çocuklarının/yakınlarının çiftçi olmasını, %77,9'u da köyde yaşamalarını istememektelerdir. Kadınlar ailelerinde tarımsal üretimle ilgili kararlara genelde katılırlarken, çocukların eğitimi ve ev ile ilgili konularda ise oldukça etkilidirler.

Kadınların %49,0'ı köyden göç etmeyi arzulamaktadırlar. Göç etmek isteyen kadınlar; daha genç, çoğunlukla bekar, çalışmayan, eğitim seviyesi daha iyi, sosyal medya kullanım alışkanlıkları yüksek, tarımsal faaliyetlere daha az zaman ayıran, elde ettikleri gelirde tarımın payı daha az olan, çocuklarının köyde yaşamasını istemeyen, köy yaşamını pahalı bulan, köy yaşamından memnun olmayan ve köyde yaşamayı sevmeyenlerdir.

6.2. Öneriler

Kırsalda tarım ve tarım dışı iş istihdamının sağlanması, sosyal güvenlik, sosyal hizmetlere erişim kolaylığı gibi sosyal ve ekonomik imkanların varlığı kadınların mutluluklarını olumlu yönde etkilemektedir. Kadınların kırsal yaşamdan beklentilerini ve köyde kalma istekliliklerini artırmaya yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Kırsal kesimdeki üretken genç kadınların ekonomik ve sosyal ihtiyaç analizinin yapılması; kadınların kırsal kesimdeki kalmasını sağlayacak unsurların tespit edilmesi, genç kadınların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve ona göre önlemlerin gözden geçirilmesi gerekmekte ve yöreye özgü kırsalda gençlik konulu bir rapor hazırlanarak kapsamlı bir durum tespiti yapılmalı ve ilgili kurumların koordinasyonunda strateji ve eylemlerin ortaya konulması gerekmektedir.

Kırsaldaki yaşamın iyileştirilmesi için, koşulların ve olanakların dikkate alınmasıyla; kırsal ve sosyal altyapıyı iyileştirmek, eğitim, sağlık ve ulaşım gibi hizmetlere erişimi kolaylaştırmak.

Kırsal yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve kırsalda yaşamın sürdürülebilirliği için; kırsalda yaşayan çocukların öncelikli (okuldaki öğretmen yetersizliği, çocuk parklarının eksikliği, sağlık personeli yetersizliği vb.) sorunları göz önüne alınmalıdır.

Tarımsal üretimin ve kırsal yaşamın devamlılığı için, yörenin ve kadınların özellikleri dikkate alınarak; kırsalda tarım ve tarım dışı gelir getirici iş ve fırsatların anlatıldığı, ürün pazarlama, ev ekonomisi, hayvansal üretim, dikiş-nakış, aşçılık vb. meslek edindirme ve beceri kazandırma kursları gibi eğitim ve yayım çalışmaları planlanmalıdır. Bu nedenle yayım etkinliklerinde kadınlar da öncelikli hedef kitle olarak kabul edilmelidir.

Kırsalda cep telefonlarının kullanımının yaygınlaşması ile birlikte kadınların %43,2'sinin internet erişimi bulunmaktadır, ancak kadınlar tarımsal destekler hakkında bilgiye erişmede ve desteklere nasıl başvuracağı konusunda yeterli bilgiye sahip

değillerdir. Tarım İl ve İlçe müdürlükleri tarafından kadınların tarımsal konulardaki bilgiye erişiminin sağlanması, Tarım ve Orman Bakanlığı sayfasının kullanımı hakkında bilgilendirilmesi ve danışmanlık hizmetleri verilmesi gereklidir.

Kadınların iletişim bilgileri derlenerek, kadınlara ve tarıma yönelik desteklerle ilgili bilgi aktarımında sahaya özellikle kadınların gönderilmesi; onların bilgilenmesi, girişimcilik isteklerinin motive edilmesi kadınların önemsendiklerinin vurgulanmasına katkılar sağlayacaktır. Ayrıca, desteklerle ilgili bilgilendirmeler köy kahvehanelerine olduğu kadar köylerdeki pano veya duvarlara asılarak kahvehaneye gidemeyen kadınlarında haberdarlığı sağlanmalıdır.

Tarıma dayalı iş kollarında genç kadınların girişimciliği özendirilmeli, gelir getirici ve mesleki beceriler kazandıran, faaliyet çeşitliliğini arttırıcı ve sosyo-ekonomik yönden kadınları güçlendirecek projeler, eğitim- yayım faaliyetleri (İŞKUR-KOSGEB ve Kalkınma Ajansları ile işbirliği sonucunda) sosyal medya üzerinden desteklenmelidir.

Tarım ve Orman Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlüğü tarafından genç kadınların kooperatifler hakkında bilinçlenmesine yönelik eğitim ve finansman desteği verilmelidir.

Kadınların ürettikleri (tarımsal ürünler, el sanatları vb.) ürünleri pazarlayabilecekleri genç kadınlara yönelik kooperatif ve yerel satış yerlerinin kurulması desteklenmelidir.

Kadınlara medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık gibi eğitimlerin verilmesi sonucunda dijital pazarlama aracılığıyla kırsalda ürettikleri ürünlerin yeni pazarlara daha yüksek fiyatlardan satmaları mümkün olabilecektir.

KAYNAKLAR DİZİNİ

- Akın, S., Altan, M., K., Kara, Ö., F., Atsan, T.,** 2015, The Potential of Rural Tourism in Turkey: The Case Study of Cayonu. Pakistan Journal of Agricultural Sciences, 52(3):853-859, Faisalabad, Pakistan.
- Aksoy, A. ve Yavuz, F.,** 2012, Analysis on the reasons for quitting sheep and goat rearing of farmers: a case of east anatolia region. Anadolu J Agr Sci, v.27, n.2, p.76-79, 2012. Available from: <<http://dergi.omu.edu.tr/index.php/ANAJAS/article/view/1966>>. (Accessed: April 11, 2018).
- Alkan, A. Özkan, B.** 2020, Antalya İlinde Genç Çiftçi Projesinin Uygulaması Ve Sürdürülebilirliği Üzerine Bir Araştırma, Mediterranean Agricultural Science (2020) 33(1): 67-72.
- Alkan, M.,** 2010, Küçükbaş hayvancılığın acı sonu, <http://www.ciftlikdergisi.com.tr/ciftlikdergisi/hayvancilik/kumes-hayvanciligi>, [Ulaşım:07 Temmuz 2011].
- Arlı R, Balcı M, Abay C.,** 2014, Gençlerin Kırsalda Çiftçilik Yapma Eğilimleri Akhisar İlçesi Örneği, Ulusal Aile Çiftçiliği Sempozyumu, 30-31 Ekim 2014, Ankara.
- Ataseven, Z., Gülçubuk, B.,** 2012, Kırsal Refahın Artırılmasında Kadın İsthdamının Rolü, 10. Ulusal Tarım Ekonomis Kongres, 5-7 Eylül 2012, Konya.
- Barada, V., Čop, B., Kučer, M.,** 2012,: „Women in rural areas of Dalmatia. The invisible field of the world of work?“, Domine, Split.
- Bezu S, Holden S.,** 2014, Are Rural Youth in Ethiopia Abandoning Agriculture. World Development Vol. 64, pp. 259–272, 2014 0305-750X/_ 2014 The Authors. Published by Elsevier Ltd.
- Boyacı, M.,** 2000, Çeşme İlçesinde Çiftçilerin Tarımda Kalma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniversitesi Tarımsal Uygulama ve Araştırma Merkezi, Yayın No: 6, İzmir.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- CoğrafyaHarita**, 2020, “Türkiye Mülkü İdare Haritaları 3, Isparta İl Haritası”
http://cografyaharita.com/turkiye_mulki_idare_haritalari3.html
http://cografyaharita.com/haritalarim/4l_ismarta_ili_haritasi.png (Erişim Tarihi: 10.09.2020).
- CSA**. 2012a, Agricultural sample survey 2011/2012, Volume IV: Report On Land Utilization. Addis Ababa, Ethiopia: Central Statistical Agency.
- Çelik, F.**, 2002, İç Göçlerin Seçkinlik Yaklaşımı ile Analizi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13275-296.
- Çelik Z.**, 2017, Samsun İli Çarşamba İlçesinde Aile Çiftçiliğinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Sürdürülebilirliği. Ondokuz Mayıs Üniversitesi. Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. 63 s.
- Çiçek A, Erkan O.**, 1996, Tarım ekonomisinde araştırma ve örnekleme yöntemleri. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayın No: 12, Ders Notları Serisi: 6, Tokat.
- Çukur T, Işın F.**, 2008, İzmir İli Torbalı İlçesinde Sanayi Domatesi Üreticilerinin Tarımın Çok Fonksiyonluluğu Kavramına Bakış Açıları. Ege Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Dergisi. 2008, 45 (3): 185-193 ISSN 1018 – 8851.
- Çukur F., Kızılaslan, N., Kızılaslan, H. ve Çukur, F.** (2021). “Samsun İli Atakum İlçesindeki Kadın Üreticilerin Semt Pazarlarında Çalışma Durumu ve Sorunları”, Gaziosmanpaşa Journal of Scientific Research, 10/1, 1-9.
- Damisa M A, Yohanna M.**, 2007, Role of rural women in farm management decision making process: Ordered probit analysis. Trends in Applied Science Research 2: 241-145.
- Despotović, A., Jovanović, M., Joksimović, M.**, 2015, Socio-demographic characteristics of female population in rural areas of Montenegro, Agriculture and Forstry, Vol. 61, Issue, 1, p.175-181; Podgorica.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Er C.**, 2013, “Tarım Gençlere Sevdirmeli” Hasad Dergisi 114-126 Fidan F 2017. Bartın İlinde Organik Tarımın Ekonomik Boyutu. Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. 167 s.
- FAO**, 2015, The World Population Prospects, The 2015 Revision https://population.un.org/wpp/Publications/Files/Key_Findings_WPP_2015.pdf
- FAOSTAT**, 2017, Population, <http://www.fao.org/faostat/en/#data>, adresinden edinilmiştir.
- F. Yavuz, M. Terin, İ. Okan Güler, B. Akay, G. Denizli**, 2014, Tarımsal Üretimde Kadının Rolünün Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma: Bayburt İli Örneği. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi 3-5 Eylül 2014, Samsun.
- Gülçubuk, B.**, 2012, Tarımda istihdam ve işgücü. *Küresel Krizin Eşiğinde Tarım Sempozyumu*, 11 Ocak.2012, Ankara.
- Gülçubuk B, Şengül H, Aluftekin N, Kızılaslan N, Kılıç M.**, 2005, Tarımda istihdam sosyal güvenlik uygulamaları ve kırsal yoksulluk. Türkiye Ziraat Mühendisliği VI. Teknik Kongresi, Ankara, s.1173-1196.
- Gülçubuk, B., Yıldırak, N., Kızılaslan, N., Özer, D., Kan, M., Kepoğlu, A.**, 2010, Kırsal kalkınma yaklaşımları ve politika değişimleri. *Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi*, 11-15.Ocak.2010, Ankara.
- Hablemitoğlu Ş.**, 1996, Kırsal ailede kadının iş modelleri ve kararlara katılımı. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü**, 2004, Nüfus ve Sağlık Araştırması. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü, Devlet Planlama Teşkilatı ve Avrupa Birliği.
- Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü**, 2016, “Isparta’nın Coğrafi Konumu”, <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-71016/isparta.html> (Erişim tarihi: 10.09.2020).

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Isparta İl Kültür Turizm Müdürlüğü**, 2016, “Isparta’nın İklimi”, <https://isparta.ktb.gov.tr/TR-71025/iklim.html> (Erişim tarihi: 10.09.2020).
- Isparta İl Tarım ve Orman Müdürlüğü**, 2019, “Brifing 19 Kayıtları”, <https://isparta.tarimorman.gov.tr/Belgeler/Koordinasyon%20ve%20Tar%C4%B1msal%20Veriler/Brifingler/2019%20y%C4%B1l%C4%B1%20Brifing.pdf> (Erişim tarihi: 10.09.2020).
- Karahan Uysal Ö.**, 2015, Manisa İli Yunt Dağı Köylerinde Çiftçilerin Tarımsal Üretime Yaklaşımlarını Etkileyen Faktörlerin Analizi. Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi. Journal of Social Sciences and Humanities Researches. 1(35): 73-95.
- Karaturhan, B., Ünsal, G., Issabek, B. ve Güler, D.** (2017). “İzmir İlinde Kırsal Kadın Girişimciliği ve Bunu Etkileyen Faktörler”, Turkish Journal of Agricultural Economics, 23/1, 85-91.
- Kaya, T.E., Atsan, T.**, 2012, Kırsal Kadınların Sosyo Ekonomik Durumları ve Geleceğe Yönelik Beklentileri: TRA1 Bölgesi Örneği. Tarım Ekonomisi Dergisi 18(1): 1-11.
- Kızılaslan, N., Yamaoğlu, A.**, 2010, Kırsal Alanda Kadınların Tarımsal Üretime ve Aile İçi Kararlara Katılımı. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 3(13): 154-166.
- Kulak E.**, 2011, Tarımsal üretim süreçlerindeki değişimin kırsal alanda kadın istihdamına etkileri: 1980 sonrası gelişmeler. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Uzmanlık Tezi, Ankara.
- Kutlar İ.**, 2002, Antalya İli merkez ilçesinde süt sığırları yetiştiriciliği birliğine üye olan ve olmayan işletmelerde toplumsal cinsiyet analizi ve bilgi kaynakları. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Kutlar, İ., Turhanogulları, Z., Kızılay, H.**, 2013, Kırsal Alanda Kadınların İşgücüne ve Kararlara Katılımını Etkileyen Sosyo Ekonomik Faktörlerin Belirlenmesi: Burdur İli Örneği. TEPGE Yayınları No: 218.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Mosaee M, Ommani A.**, 2011, Assessment the Socio-economic Factors Affecting Rural Youth Attitude to Occupation in Agricultural (Case of Kohgiluyeh and Boyer- Ahmad Province, Iran), International Journal of Agricultural Management & Development (IJAMAD), 1(1), 15-19. <http://ageconsearch.umn.edu/> Ommani AR. 2006, “Job establish for rural youths”, Dahati Magaxine, N.4, Tahrân-İran.
- Mülayim EAÜ.**, 1999, Konya bölgesinde kırsal alanda tarımsal üretimde kadının yeri ve önemi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Oğuz C, Kan A.**, 2010, Kırsal alanda kadın yoksulluğu: Yaylacık köyü örneği. Türkiye IX. Tarım Ekonomisi Kongresi, Şanlıurfa.
- Özçatalbaş O.**, 2001, Adana ilinin sosyo-ekonomik özellikleri farklı iki köyünde kadınların tarımsal faaliyetlere katılımı ve yayımdan yararlanma olanakları. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 14: 79-88.
- Özer D, Taluğ C.**, 2008, Yeniden yerleşimin hayvancılıkla uğraşan kırsal hanelerde kadının toplumsal cinsiyet rollerine etkisi. Harran Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 12(2): 1-9.
- Sav, O. ve Sayın, C.**, 2018, Tarımda kalma eğilimini etkileyen başlıca faktörlerin genel bir değerlendirmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım Ve Doğa Dergisi 2018, 21, 190–197.
- Sönmez, N.İ., Kızılaslan, N.**, 2013, Kırsal Alanda Kadın Girişimciliğinin Desteklenmesinde Kooperatifçiliğ in Rolü: Amasya ve Çorum İlleri Örneği. TEPGE Yayın No: 212 Ankara.
- Şahin K, Terin M.**, 2009, Van ilinin sosyo-ekonomik özellikleri farklı iki köyündeki kadınların tarımsal faaliyetlere katılımı ve tarımsal yayıma ilişkin görüşleri. Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 22: 39-49.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- TÜİK.**, 2021, Türkiye İstatistik Kurumu, İşgücü istatistikleri. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Agustos-2021-37490>. Erişim Tarihi : (18.10.2021).
- TÜİK.**, 2021, Türkiye İstatistik Kurumu, Ekonomik faaliyete göre istihdam edilenler. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Employment,-Unemployment-and-Wages-108>. Erişim Tarihi : (18.10.2021).
- TÜİK.** 2018b, Türkiye İstatistik Kurumu, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları,2017.ErişimAdresi:<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27587> (Erişim Tarihi: 01.02.2018).
- TÜİK.** 2019b, Türkiye İstatistik Kurumu, İstihdam edilen yıllar ve cinsiyete göre işteki durumu. Erişim Adresi: http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007 (Erişim Tarihi: 02.03.2019).
- TÜİK**, 2018, Temel Projeksiyonu, <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kirsal-nufus-orani-alarm-veriyor-797755> (Erişim tarihi 10.09.2020).
- TÜİK**, 2020, “İsparta il nüfusu”, <https://www.nufusu.com/il/isparta-nufusu>, (Erişim tarihi: 15 Mayıs, 2021).
- UN**, 2018, The future Alternative pathways to 2050 of food and agriculture <http://www.fao.org/3/I8429EN/i8429en.pdf>.
- Yalçın GE, Kara FÖ.**, 2016, Kırsal Göç ve Tarımsal Üretime Etkileri. Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 20(2): 154-158.
- Yakar, M., Yazıcı, H.**, 2009b, “Emirdağ İlçesinde Göçün Tarım Alanlarına Etkisi”, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7 (2), 163-176.
- Yavuz, F., Shiwan, M.S., Terin, M., Akay, B., Güler, İ.O. ve Ağsu, K.**, 2018, Gelir Getirici Faaliyetlere Karar Vermede Kırsal Kadının Rolü: Kuzeydoğu Anadolu TRA1 Bölgesi Örneği. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, (18. EYİ Özel Sayısı): 1-10. DOI: 10.18092/ulikidince.354756.

KAYNAKLAR DİZİNİ (devam)

- Yetişir, R., Dag, B.**, 2011, Konya’da Küçükbaş Hayvan Yetiştiriciliği; Sorunları ve ÇözümÖnerileri, http://www.ziraat.selcuk.edu.tr/ryetisir/TB_TPGT_Konyada_K%C3%BC%C3%A7%C3%BCkbas_Hay_Yeti%C5%9Ftiricili%C4%9Finin_sorunlar%C4%B1.pdf [Ulaşım:07 Temmuz 2011].
- Yıldız Ö.**, 2015, Ege Bölgesi’nde Sürdürülebilir Tarıma Tarımsal Yayımın Katkısı ve Üretici Eğilimleri. Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 169 s.
- Yılmaz, M.** 2019, Türkiye’de Kırsal Nüfusun Azalması ve Doğurduğu Sonuçlar (Özellikle Hayvancılığa Etkileri). Uluslararası Türk–Rus Dünyası Akademik Araştırmalar Kongresi, Ankara.
- Zırhlıoğlu, G.** 2010, The Effects of Immigration on Van’s Agriculture. YYU Tarım Bilimleri Dergisi, v.20, n.3, p.144-152.
- <https://www.haberturk.com/asgari-ucret-2019-resmi-gazete-asgari-ucret-kararini-yayimladi-asgari-ucret-ne-kadar-2273983-ekonomi>.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans çalışmam sırasında bana destek veren, tez çalışmamın yürütülmesinde yardım eden ve yeni kazanımlar, farklı bakış açıları elde etmemi sağlayan tez danışmanım, sayın Prof. Dr. Murat BOYACI'ya içten teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamın alan çalışmaları sırasında yardımlarını gördüğüm Tarım İlçe Müdürlüğü çalışanlarına, köylerde kadınlara ulaşmada yardımcı olan okul müdürlerine ve muhtarlara, anket sorularına büyük bir sabırla cevap vererek çalışmanın bir parçası olan bütün kadınlara teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca bu süreçte maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen bana güvenen aileme; özellikle babam Muzaffer DEMİRTAŞ'a minnettarım.

08 / 10 /2021

Ayşe Dudu DEMİRTAŞ

ÖZGEÇMİŞ

Ayşe Dudu DEMİRTAŞ, 2009-2013 yılları arasında lise öğrenimini Bilecik-Bozüyük'te tamamladı. 2013-2017 yılları arasında Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Toprak Bilimi ve Bitki Besleme Bölümü'nden mezun oldu. 2016 yılında IAESTE sınavını kazanarak Saraybosna-Bosna-Hersek'te (35işgünü) sahada ve toprak-mikrobiyoloji laboratuvarlarında çalışarak staj yapma imkanı sağladı. 2017 yılında Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Politikası ve Yayım Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisansa başladı. Aynı zamanda 2017 yılında MEB aracılığıyla KARIYERADAM'dan İnsan Kaynakları Yönetim Uzmanlığı eğitimi aldı ve başarılı bir sonuçla, İnsan Kaynakları Yönetim Uzmanlığı Sertifikası almaya hak kazandı. 2019 yılında AB projesi aracılığıyla Romanya-Baia Mare'de 2 aylık (EVS) gönüllü olarak sosyal bir projede bulundu. Şu anda 2019 yılından itibaren Habitat Derneği'nde "Paramı Yönetebiliyorum" projesi adı altında İzmir'de gönüllü master eğitmen ve finansal okur-yazarlık adı altında çeşitli segmentlere farkındalık eğitimleri vermektedir.